

1 prisutna sa nama u sudnici. Hvala.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro došli, gospodo. Što se tiče Vaše
3 argumentacije, gospodo Tapušković, moram priznati da ne znam u potpunosti o čemu
4 se tu radi. Mi naravno, nemamo dostupa razmeni korespondencije koja se vodi
5 između Tužilaštva i Vas. Mi ne znamo na koji se Vi dokument pozivate i u čemu je
6 problem, ukoliko problem postoji. Ako biste ili Vi ili neko iz Tužilaštva mogli
7 to dalje da objasnite, onda bismo bili u boljoj poziciji da Vas usmjerimo kako
8 na najbolji način da prosljedite dalje.

9 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Da, časni Sude, hvala. U pitanju je dokument koji je za
10 nalaz veštaka i za Odbranu veoma značajan. Radi se o podacima o raseljenim
11 licima i to je vrlo važno za zaključke veštaka i za celu Odbranu koju mi ovde
12 sprovodimo. I mi smo dobili obaveštenje od Tužilaštva da je taj dokument
13 drugačije nazvan prema njihovim podacima iz datoteke. Ali, mi smatramo da je
14 dokaz apsolutno pouzdan i zato ćemo ga predložiti u korpus naših dokaza i
15 ispitivaćemo veštaka na... na taj dokument.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Da li želite komentirati,
17 gospodo Šoljan?

18 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Samo ukratko, časni Sude. Mislim da
19 nećemo uložiti prigovor na ovaj prijedlog, ali to ima veze sa opisom
20 dokumenta... MIFing... pitanje MIF-a, odnosno opisa dokumenta koji je doš... na
21 koji nam je skrenuta pažnja. Mislim da nećemo ulagati prigovor. Mislim da nije

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 toliko značajno.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Onda ćemo se tim pozabaviti ako se
3 problem uopšte pojavi. Inače, nećemo se s time morati baviti. Ima li išta drugo?
4 Onda bi zamolio da se uvede svjedok.

5 [Svjedok je ušao u sudnicu]

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobar dan Vam želim, gospodine
7 Kovačeviću.

8 SVJEDOK: Dobar dan.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro došli natrag. Nastavljamo sa
10 Vašim svjedočenjem kao vještaka danas.

11 Izvolite, gospođo Tapušковиć.

12 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časni Sude.

13 SVJEDOK: MILADIN KOVAČEVIĆ [nastavak]
14 Ispituje gđa Tapušковиć: [nastavak]

15 P: Gospodine Kovačeviću, dobar dan.

16 O: Dobar dan.

17 P: Danas ćemo da nastavimo tamo gde smo stali juče u Vašem ispitivanju.

18 P: Kada ste govorili o primeni kriterijuma, u Vašem radu ste u jednom od
19 paragrafa, paragrafu 16, pomenuli "primenu konzervativnog kriterijuma". Da li
20 možete da nam date malo objašnjenje šta podrazumeva konzervativni kriterijum?

21 O: U izveštaju Brunborga i Urdala pomenut je konzervativni kriterijum
22 kao postupak odnosno kao nastavak postupka identifikacije nestalih sa spiska, sa
23
24
25
26
27
28
29
30

1 konsolidovanog spiska nestalih u popisu stanovništva. Nije data detaljnija
2 eksplikacija toga kriterijuma, ali se u kontekstu dâ razumeti da je to jedan
3 subjektivni kriterijum koji podrazumeva ocenjivanje od strane eksperta da li
4 neki par koji je napravljen odnosno par koji je... koji je odgovarajući prema 71
5 kriterijumu treba odbaciti ili prihvatiti.

6 P: Recite nam, da li su gospodin Brunborg i njegov suradnik Urdala bilo
7 gde u njihovom izveštaju dali razloge zašto se neki parovi trebaju odbaciti, a
8 neki ne?

9 O: Ne, u tom smislu nemamo dokumentovano... dokumentovan proces
10 uparivanja odnosno identifikacije pojedinih lica sa spiska nestalih bilo u
11 popisu stanovništva bilo u biračkim registrima.

12 P: Hvala.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo jedan trenutak, gospođo
14 Tapušковиć.

15 Izvolite, gospođo Šoljan.

16 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Samo radi jasnoće zapisnika, zamolila bih
17 da budemo sigurni na što se točno misli. Da li je to izvještaj od aprila 2000.
18 ili nešto drugo?

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zahvaljujem.

20 Izvolite, gospođo Tapušковиć. Mislim da je to korektan komentar.
21 /nečujno/ ...pozabaviti s time sa svjedokom.

22 GĐA TAPUŠKOVIĆ:

23 P: Gospodine Kovačeviću, znači otvoreno je sad pitanje na koji se
24 izveštaj Henrika Urdala i glavnog sastavljača tog izveštaja, gospodina Brunborga
25 odnosi taj Vaš komentar?

26 O: Evo, ja imam ovde taj izveštaj. To je izveštaj od 12. februara 2000.
27 godine.

28 P: Hvala. Kada ste nam govorili o kriterijumima za uparivanje koje je
29 primenjivao Helge Brunborg, Vi ste i u Vašem nalazu napomenuli da je prisutna

30

1 "ekstenzivnost komponovanja tih kriterijuma za uparivanje". Možete li nam reći
2 sada šta ste podrazumevali pod tim "ekstenzivnost komponovanja kriterijuma"?

3 O: Misli se na to da se u nizu ovih kriterijuma ide od najrigoroznijeg
4 ka najmanje rigoroznom tako da se postigne najviša moguća verovatnoća da se neko
5 lice iz spiska nađe - misli se na spisak nestalih - nađe u popisu stanovništva,
6 odnosno da se sasvim smanji verovatnoća da nekog lica nema u popisu. I pored
7 toga postoji 57 lica koja sam ovde u izveštaju, u mom izveštaju naveo u
8 paragrafu 14 koja se ne mogu upariti sa... koja se ne mogu upariti ni sa jednim
9 licem iz popisa stanovništva. Odnosno, ni po jednom kriterijumu i to je upravo
10 momenat koji ukazuje na tu ekstenzivnost.

11 P: Ako sam dobro razumela, to znači da kad ste Vi vršili to uparivanje
12 popisa stanovništva sa Brunborgovim spiskom, po svakom od tih kriterijuma Vi ste
13 dobili rezultat od 57 osoba koje ne mogu ni po jednom od kriterijuma da se
14 upare?

15 O: Da, tako je. Da ponovim: dakle, postoji 57 lica u spisku nestalih
16 koja se ne mogu upariti ni po jednom od 71 kriterijuma.

17 P: Hvala. Možete li nam sada reći kako ste Vi onda uopšte razumeli taj
18 Brin...Brin...Brunborgov pristup identifikaciji nestalih lica u odnosu sada na
19 popis stanovništva?

20 O: Razumeo sam ga, dakle, u svetlu 71 pravila, kao sasvim neograničen u
21 pogledu mogućnosti da se posmatrano lice u spisku nestalih upari sa nekim licem

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 u popisu. Mi, naravno... ja rekonstrukciju celog postupka uparivanja do kraja
2 nisam mogao izvršiti zato što nismo znali, nismo mogli replicirati takozvani
3 konzervativni kriterijum.

4 P: Hvala. Recite mi, da li je taj...

5 PREVODILAC: Mikrofon nije uključen.

6 P: ... da li je taj postupak uparivanja između lica... lica sa spiska
7 nestalih Helge Brunborga, takozvanog konsolidovanog spiska i popisa
8 stanovništva, na bilo koji način u izveštaju Helge Brunborga dokumentovan?

9 O: Nije.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak.

11 Izvolite, gospođo Šoljan.

12 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ispričavam se kolegici što ponovo
13 prekidam, ali bi željela razjašnjenje. Da li govorimo o konsolidovanoj listi
14 Helge Brunborga i da li govorimo o one dvije glavne... one dvije liste od maja
15 2000. - da li taj spisak ili onaj koji je P566, od 16. novembra 2005. što je
16 2414?

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Kovačeviću, zamolio bih Vas
18 za Vašu saradnju ovdje zato što bih želio da se ovo ne ponavlja. Bilo kada
19 gospođa Tapušковиć Vas upravlja na određeni dokument ili bilo šta, Vi naravno,
20 znate na šta se to misli i onda biste mogli odmah da nam kažete o kojem se
21 dokumentu radi kako ne bi bilo nikakvih zabuna kod bilo koga u pogledu toga o

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kojem dokumentu ili gospođa Tapušковиć ili oboje govorite. Dakle ovo ostavljam
2 od sada Vama da Vi počnete naznačivati na koje dokumente mislite iz ovih
3 izveštaja koje je napravio gospodin Brunborg.

4 SVJEDOK: Dakle, mi svo vreme govorimo o takozvanom konsolidovanom spisku
5 nestalih koji je sačinjen od strane gospodina Brunborga i Urdala, a poslednja
6 verzija tog spiska je nama data u demografskoj jedinici Tribunala. Dakle, ne
7 govorimo... Na početku smo pomenuli spisak Crvenog krsta i spisak lekara za
8 ljudska prava koji su poslužili da se napravi konso...konsodilovani spisak, ali
9 od tog momenta nadalje ti spiskovi više nisu u žiži.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Šoljan?

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Mislim da još uvek to nije odgovor na
12 pitanje zato što spisak iz 2000. sadrži 7.475 nestalih osoba, a najnoviji spisak
13 je 7.661 nestali. Samo bih željela da budem sigurna da govorimo o ovoj
14 najnovijoj koja odražava ovaj broj 7.661. Hvala.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li Vi to potvrđujete, gospodine
16 Kovačeviću?

17 SVJEDOK: Na mnogo mesta u izveštaju se upravo pominje taj broj od 7.661
18 koji smo mi... taj dakle, konsolodivani spisak nama je bio na raspolaganju u
19 aprilu mesecu ove godine u demografskoj jedinici i nigde se inače ne pominje
20 onaj prvobitni spisak koji je - kako da kažem - unekoliko sada ekstendiran.

21 P: Hvala, gospodine Kovačeviću, na ovim objašnjenjima.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Sada da se vratimo na nastavak pitanja.

2 Da se vratimo na te kriterijume jer ste Vi u jednom od paragrafa Vašeg
3 izveštaja naznačili da su primenjeni postupci "relaksiranja kriterijuma". Da li
4 možete da nam date objašnjenje šta znači "postupak relaksiranja kriterijuma"?

5 O: Dakle, kriterijumi su komponovani tako da se krene od jedinstvenog
6 ključa koji bi... koji sam već pomenuo u jučerašnjem svedočenju, koji bi sadržao
7 ime, prezime, ime oca, pol, datum rođenja i mes...mesto rođenja i onda se
8 redukcijom identifikacionih elemenata u različitim kombinacijama dolazilo do tih
9 kriterijuma, od - da kažem - najstrožijeg do najmanje strogog.

10 P: Hvala.

11 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Ja bih sada zamolila da se u sistem elektronske sudnice
12 prikaže dokument 3D368. Gospodine Kovačeviću, Vi ćete sada dobiti na Vašem
13 ekranu, desnom, dokument, pa ćete nam reći šta on predstavlja.

14 Možemo li da se spustimo na kraj te stranice? Da li vidite tabelu,
15 gospodine Kovačeviću, pred vama?

16 O: Da.

17 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Možemo li sada da krenemo na sledeću stranicu?

18 P: Recite nam, gospodine Kovačeviću, kakav je ovo dokument koji sada
19 upravo vidite pred sobom?

20 O: To je dokument koji upravo daje egzaktno formulaciju ili artikulaciju
21 71 kriterijuma.

22 P: Možete li sada nam reći koji je od tih kriterijuma, kako Vi kažete,
23 najrelaksiraniji, koji daje najveću mogućnost da se nađu kandidati za lica koja

24

25

26

27

28

29

30

1 su navedena u spisku nestalih?

2 O: To se, naravno, ne može sasvim jednostavno reći na osnovu ovog
3 dokumenta, ali na osnovu obrade koju smo ponovili odnosno izvršili tako što smo
4 za svaki od ovih kriterijuma izvršili poređenja spiska nestalih i popisa,
5 evidentno je da je to kriterijum 42 koji... 42, ako se malo podigne još ovde,
6 videće se. Da. 42 koji zahteva da imamo podudaranje prvog slova imena, prvog
7 slova prezimena, imena oca i godine rođenja sa dozvolom da ona bude različita za
8 plus ili minus tri godine.

9 P: Hvala.

10 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Sada bih molila da u sistem elektronske sudnice dobijemo
11 dokument 1D1129 i da idemo na stranicu 6 B/C/S verzije, a u engleskoj verziji
12 je... počinje tabela na 5. strani, nastavlja se na 6. strani - pa da pogledamo
13 taj 42. kriterijum o kome ste nam sada maločas govorili, gospodine Kovačeviću.
14 Ako može još da se spusti malo. Hvala.

15 P: Gospodine Kovačeviću, je li vidite na ekranu tabela koja se zove
16 Prikaz 1 iz Vašeg izveštaja?

17 O: Da.

18 P: 'Oćete li nam sada reći, u ovoj drugoj i trećoj koloni, kakve mi to
19 brojeve imamo i šta oni predstavljaju u svetlu onoga što ste nam rekli za 42.
20 kriterijum?

21 O: U drugoj koloni imamo broj 118032 - to je broj lica u popisu koja su
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 se mogla upariti sa nekim od lica u spisku nestalih po ovom kriterijumu. A u
2 koloni, u koloni 3, u koloni 3 je taj broj od 118032 sveden na 6.958 tako što se
3 za svako lice uzimalo samo jedno uparenje iz spiska nestalih, je l' da.

4 P: Da li to znači da za 6.985 osoba sa lica nestalih... sa spiska
5 nestalih mi imamo 118.032 kandidata u popisu stanovništva?

6 O: Ne, to znači da za 7.661 lice sa spiska nestalih mi imamo 118.032
7 kandidata u popisu, a ovih 6.958 su skup lica u popisu koja samo po jednom, da
8 kažem, odgovaraju nekom licu iz...iz spiska nestalih.

9 P: Hvala. Kada, kada govorimo o spisku, o konsolidovanom spisku
10 nestalih, možete li nam reći koje su najčešće man...manjkavosti bile na tom
11 spisku?

12 O: Kada je reč o spisku nestalih, onda su u svetlu ovih poređenja sa
13 popisom najveće man...manjkavosti kod datuma rođenja, mesta nestanka i mesta
14 rođenja. Naravno, imamo manjkavosti i kod imena, prezimena i imena oca, ali tu
15 su najčešće podaci potpuni.

16 P: A recite nam sada da li su te manjkavosti, nedostaci u dovoljnom
17 broju informacija mogli biti nadopunjeni na određen način?

18 O: A...ako se pretpostavi verodostojnost spiska nestalih, onda su te
19 informacije u dobroj meri mogle biti nadopunjene iz popisa stanovništva.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Ako kažete da su mogle da budu nadopunjene, imate li Vi objašnjenje
2 zašto nisu bile nadopunjene?

3 O: Nemam obljaja...objašnjenje jer je zapravo izbegnut postupak
4 dokumentovanja relacija u trouglu popis-spisak nestalih-i birački spiskovi.

5 P: Onda, možete li nam reći kakav je Vaš konačni sud o postupku
6 utvrđivanja verodostojnosti konsolidovanog spiska nestalih od strane Helge
7 Brunborga?

8 O: Pa, na osnovu istraživanja koje sam sproveo, evidentna mi je
9 intencija da se dokaže da je svako lice na spisku postojalo i da je svako lice
10 na spisku, sa spiska nestalo, dakle, da ga nema među živima u biračkom spisku.

11 P: Vi ste dali svoje mišljenje o Brunborgovim kriterijumima. Možete li
12 mi reći koji je za Vas prihvatljiv, razumno prihvatljiv kriterijum za uparivanje
13 sa konsolidovanog spiska nestalih i sa popisa stanovništva?

14 O: Prema datim, postojećim informacijama, u spisku i u popisu
15 stanovništva, jedan razuman kriterijum bi bio onaj koji sadrži sledeće elemente:
16 ime, prezime, ime oca i godinu rođenja.

17 P: Možete li reći zbog čega je važno da bude godina rođenja, a ne na
18 primer datum rođenja?

19 O: Pa zato što datum rođenja vrlo često, a vidimo to i u jednom primeru
20 tabele u izveštaju - evo na primer ove tabele u paragrafu 26 - često nije
21 sadržan u spisku nestalih, ali je sadržana godina rođenja. Razuman kriterijum

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 je, mislim, onaj koji sadrži maksimalan broj elemenata, ali tako da su oni... da
2 oni postoje i u popisu... da oni redovno postoje i u popisu i spisku nestalih.

3 P: Ako bi se primenio taj, kako ga Vi nazivate "razuman kriterijum" u
4 koji ulazi ime, prezime, ime oca i godina rođenja određene osobe, recite mi
5 kakav bi onda bio rezultat uparivanja između konsolidovanog spiska nestalih lica
6 i popisa stanovništva?

7 O: To je rečeno u paragrafu 27. Takvo uparivanje daje spisak od 2.943
8 lica.

9 P: Šta Vi možete da kažete - ta su lica kog statusa?

10 O: Izvinjavam se, ponov... Nisam razumeo pitanje.

11 P: Rek...rekli ste da po paragrafu 27 je dobijen spisak od 2.943 lica.
12 Znači, 2.943 lica je rezultat uparivanja između spiska nestalih i popisa
13 stanovništva?

14 O: /glasovi se preklapaju/ ... i popisa stanovništva.

15 P: U redu. Hvala.

16 Mi smo juče nešto malo govorili i napomenuli ste u Vašem izlaganju i
17 postojanje jedinstvenog matičnog broja građana kao jedinstvenog identifikatora.
18 I u Vašim metodološkim napomenama u Vašem *reportu*, u Vašem *izveštaju*, u 23.
19 paragrafu pominjete jedinstveni matični broj. Možete li nam reći od čega se on
20 sastojao i u kojim spiskovima je on postojao?

21 O: Jedinstveni matični broj je administrativno dodeljena šifra svakom
22 licu pri registraciji rođenja. On sadrži u potpunosti datum rođenja i jednu
23 ekstenziju koja obezbeđuje njegovu jedinstvenost i taj broj se, inače, u
24 evidenciji kojom smo raspolagali prilikom ovog istraživanja nalazi u popisu
25 stanovništva i u biračkim spiskovima.

26 P: Hvala. Kad ste vršili proveru... - odnosno, da li ste vršili proveru

27

28

29

30

1 tačnosti tih jedinstvenih matičnih brojeva građana?

2 O: Da, u popisu stanovništva.

3 P: Možete li nam reći do kakvih ste rezultata došli u ispitivanju

4 tačnosti tih podataka?

5 O: Pa, popis stanovništva, naravno, nije administrativna evidencija. To
6 je statistička evidencija i nisu svi jedinstveni... nije...nije kod svih
7 jedinstveni matični broj građana ispravan pa smo videli, recimo, na popisu Bosne
8 i Herce... Bosne i Hercegovine 1991. godine da nekih 32% nema matični broj, a da
9 je duplih brojeva negde oko 1.400.000. Kad kažemo "nema matični broj"... - u
10 kompoziciji tog jedinstvenog matičnog broja, iza datuma rođenja bile su nule.
11 Dakle, nije bilo one ekstenzije koja kom...kojom se kompletira taj broj.

12 P: Onda možete li nam reći kakvi su rezultati uparivanja koji su
13 izvršeni, a to je ono što ste nam naveli inače u paragrafu 24 Vašega izveštaja?

14 O: Pa, to je... da, u paragrafu /.../ 24, videli smo... tu...tu se kaže
15 da 57 sa spiska nestalih osoba nije moglo da uparena... nije moglo da bude
16 upareno ni po jednom kriterijumu. To sam već...već rekao kad smo govorili o
17 kriterijumu.

18 P: Recite mi, Vi ste sproveli postupak uparivanja po 71 kriterijumu i
19 između konsolidovanog spiska nestalih i biračkih spiskova?

20 O: Da.

21 P: A možete li nam reći kakvi su onda rezultati uparivanja tog sa spiska
22 nestalih, konsolidovanog spiska nestalih sa biračkim spiskovima?

23 O: Mi smo, da bi to uparivanje bilo moguće prema ovim kriterijumima,
24 prepisali ime oca svuda tamo gde je bilo moguće iz popisa stanovništva u biračke
25 spiskove. Inače, nedos...nedost...nedostajanje imena oca je prema navodu
26 Brunborga bio razlog zašto nisu Brunborg i Urdal vršili uparivanje spiska

27

28

29

30

1 nestalih sa biračkim spiskovima po istim pravilima, po istim kriterijumima kao
2 sa popisom stanovništva. I kada smo to uradili, onda smo mogli upariti 6.983
3 lica sa spiska nestalih sa spiskom glasača iz 1997. i 1998. godine, a 678 lica
4 po ovim kriterijumima nismo mogli upariti.

5 P: 'Oćete nam sada reći šta je za Vas karakteristično bilo u pogledu
6 upoređivanja i uparivanja spiska nestalih i registra birača što ste obradili u
7 26. paragrafu Vašeg izveštaja?

8 O: Pa, karakteristično je to da kada uzmemo relativno strog ili čak vrlo
9 strog kriterijum za uparivanje spiska nestalih sa spiskom... sa registrom
10 birača, a to je kriterijum koji sadrže ime, prezime, ime oca i godinu rođenja,
11 dobijamo 22 lica prisutna i na jednom i na drugom mestu. Ono što je... ono što
12 bi bilo interesantno, a ne sadrži se kao informacija u izveštaju Brunborga i
13 Urdala je zašto su ova lica odbačena kao lica koja bi mogla biti u spi... i u
14 registru birača odnosno lica koja nisu nestala, koja nisu na spisku nestalih.

15 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Da li možemo sada da, u okviru istog ovog dokaza kojeg
16 imamo na ekranu 1D1129, odemo na stranicu 8 da bismo videli tu tabelu odnosno,
17 taj rezultat koji ste pomenuli od 22 lica?

18 Ovde imate sada...

19 Da li biste mogli da spustite sada sledeću stranu, da odemo na sledeću
20 stranicu da se vidi i kraj tabele? Ovde vidimo početak tabele.

21 P: Gospodine Kovačeviću, Vi ste znači, apsolutno identifikovali odnosno
22 utvrdili koje su te osobe koje su se pojavile, koje su i na jednom i na drugom
23 spisku i za koje možemo da kažemo i da su na spisku nestalih i da su među
24 živima?

25 O: Mi ne možemo na osnovu ovoga pouzdano reći da su te osobe među
26 živima. Ali možemo reći da se 22 osobe, sa relativno strogim kriterijumom

27

28

29

30

1 poređenja nalaze i na spisku nestalih i na... i u biračkom registru i da je
2 kriterijum, a to je konzervativni kriterijum - dakle, neobično strog - koji je
3 eliminisao ove osobe iz... kao moguće... kao potencijalno prisutne u biračkim
4 spiskovima odnosno žive u tom momentu.

5 P: Vi ste na nekoliko mesta u Vašem izveštaju govorili o značenju broja
6 3.000 odnosno o rezultatima Vaših ispitivanja koji daju brojeve do cifre od
7 3.000. Možete li nam reći u čemu se ogleda karakteristika tog broja od 3.000?

8 O: Na osnovu ukrštanja više izvora podataka i na osnovu poređenja
9 podataka iz tih izvora podataka, aa... ja sam u više navrata kao indikativan
10 sagledao jedan broj koji je blizak 3.000 - mislim, indikativan u tom smislu da
11 bi se sa izvesnom verovatnoćom moglo verovati da to predstavlja stvarni broj
12 nestalih. Ovde ću navesti šest primera: jedan sam već naveo, kada smo znači,
13 uparivali Brunborgov spisak, dakle, ovaj spisak nestalih o kome celo vreme
14 pričamo, sa popisom stanovništva, prema kriterijumu "ime, prezime, ime roditelja
15 i godina rođenja", mi smo dobili 2.943 osobe.

16 Drugi indikativni broj: uparivanjem Brunborgovog spiska nestalih sa
17 spiskom poginulih vojnika Armije Bosne i Hercegovine po imenu, prezimenu, imenu
18 roditelja i godini rođenja, dobija se spisak od 2.743 osobe.

19 Treći indikativni broj: kada se od broja vojnika u Srebrenici, 6.000
20 vojnika prema jednom dokumentu, o vojnoj jedinici Srebr...Srebrnica, oduzme broj
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 preživelih vojnika iz Srebrenice, njih 3.105, dobija se broj od 2.805 osoba.

2 Ako se... - četvrti indikativni broj - o čemu će... o čemu je u ovom
3 nalazu data...dato posebno poglavlje... Ako se od broja stanovnika Srebrenice
4 oduzme broj raseljenih iz Srebrenice, broj raseljenih lica iz Srebrenice, dobija
5 se broj koji je manji od 2.989.

6 Peti indikativni broj: ako se od broja identifikovanih lica, njih 3.947,
7 polazeći od originalnog spiska sa isključivanjem dupliciteta, oduzme broj lica
8 poginulih do početka 1995., a to je 1.300, dobija se broj od 2.647.

9 I šesti indikativni broj se dobija uparivanje Brunborgovog spiska,
10 dakle, spiska nestalih, sa spiskom identifikovanih po imenu, prezimenu, imenu
11 roditelja i godini rođenja - dobija se spisak od 2.738 lica.

12 P: Kada sve ove brojke koje ste nam naveli, odnosno, dali ste nam sada
13 jedno šest cifara, uporedite sa brojem nestalih lica na konsolidovanom spisku
14 Helge Brunborga, kakav se Vama zaključak nameće?

15 O: Nameće se pre svega zaključak, iz čisto statističkog aspekta, da je
16 ovaj broj koji sam... da su svi ovi brojevi negde u okolini 3.000, da je dakle,
17 3.000 karakterističan broj, da je taj broj daleko ispod broja 7.661 i da ovi
18 indikativni brojevi dovode u sumnju utvrđeni broj od 7.661.

19 P: Hvala, gospodine Kovačeviću. Sad ćemo preći na drugi deo Vašeg
20 izveštaja. To je poglavlje...

21 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospođu Tapušковиć, možete li provjeriti

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 broj sa svjedokom koji se pojavljuje pod 95... koji se pojavljuje u retku 5?

2 2.738 - da li je to ta brojka, samo da bude jasno?

3 SVJEDOK: Da.

4 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Da, časni Sude. To je broj od 2.738.

5 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Hvala.

6 GĐA TAPUŠKOVIĆ: A imamo intervenciju na zapisnik; to je 16. stranica,
7 12. red, piše: 6.661. Treba da bude 7.661.

8 SVJEDOK: Omaška.

9 GĐA TAPUŠKOVIĆ:

10 P: 'Oćete nam reći, gospodine Kovačeviću, koji je pravi broj - za
11 korekciju zapisnika - koji je pravi broj lica nestalih na Brunborgovom spisku?

12 O: 7.661. O tom broju govorim.

13 P: Sad ćemo preći na poglavlje 2 iz Vašeg izveštaja i ja Vas molim da
14 sada pređemo na stranicu istoga dokumenta koji imamo na ekranu, 1D1129, na
15 stranicu 10 u B/C/S verziji i na stranicu 8 u engleskoj verziji.

16 'Oćete nam reći, gospodine Kovačeviću, ovo... šta predstavlja u Vašem
17 izveštaju poglavlje koje se zove "Statistički dokaz o neodrživosti Brunborgovog
18 spiska"?

19 O: Aa... Deo izveštaja pod ovim naslovom, "Statistički dokaz o
20 neodrživosti Brunborgovog spiska", od 7.661 nestalih osoba, predstavlja jednu

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 statističku analizu dostupnih podataka na osnovu dostupnih izvora podataka tj.
2 dokumenata i odgovarajućih relacija sa ciljem utvrđivanja vjerodostojnosti
3 broja, utvrđenog broja nestalih na Brunborgovom spisku tj. broja 7.661.

4 P: Na ovoj tabeli...

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Šoljan.

6 PREVODILAC: Gospođa Šoljan nema uključen mikrofon.

7 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Tokom svog odgovora, čini se da se
8 svjedok poziva na više dokumenata. Željela bih samo da kaže tačno na koje se
9 dokumente poziva u svom odgovoru. Jesu li to... je li to njegov izvještaj ili
10 radi se i o nekim drugim dokumentima?

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Kovačević. Možete
12 li nam to pojasniti?

13 SVJEDOK: Ako je reč o ovom delu izveštaja i ako gledamo tabelu 1, tačno
14 je - reč je o više dokumenata. Recimo, u prvoj koloni su dokumenti koji daju ili
15 govore o broju stanovnika pre događaja -

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Šoljan.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Bojim se da me svjedok nije razumio. Ja
18 ne govorim o sadržaju izvještaja svjedoka već govorim o dokumentima koje svjedok
19 ima ovdje.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Na koje se Vi to dokumente pozivate i
21 koje dokumente gledate, gospodine Kovačeviću, dok dajete ovaj Vaš poslednji

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 odgovor? Odnosno, onaj prethodni odgovor dok ste ga davali.

2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Naime, on ima dokumente i s lijeve strane
3 i s desne strane na stolu, pa me zanima, ustvari radoznala sam da znam koji su
4 to dokumenti.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja Vam u tome ne mogu pomoći baš kao
6 što ni Vi ne znate. Mislim da nam gospodine Kovačević to mora objasniti.

7 Koje to dokumente imate na koje se pozivate, gospodine Kovačeviću?

8 SVJEDOK: Pa, ovaj dokument koji...koji smo sada započeli, to je
9 izveštaj, dakle, to je moj izveštaj koji nosi naslov: "Nalazi s..." - Da. A -

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ne treba nam naslov. Znamo. Da li se
11 koristite i nekim drugim dokumentima koji su pred Vama ili se samo koristite
12 svojim izveštajem?

13 SVJEDOK: Koristim se svojim beleškama gde sam iz ovog dokumenta neke
14 stvari izvadio kako bih mogao da imam brojeve na...na...na... u vidu. Recimo -
15 evo ga -

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Hvala.

17 Da li Vam je sada jasno, gospođo Šoljan?

18 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, to je još jedan dokument. I
19 dakako, ako se radi o njegovim bilješkama, mi bismo rado da nam se dâ pristup i
20 tim bilješkama i to tokom odmora, najkasnije za vrijeme odmora.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Tapušковиć, možda Vi to možete
22 objasniti Vašem svjedoku?

23 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Kako da ne, časni Sude?.

24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Odnosno, možete ga zatražiti jesu li to
25 jedina dva dokumenta kojima se u ovom trenutku koristi dok odgovara na prethodna
26

26

27

28

29

30

1 pitanja ili se koristi čak i još nekim drugim dokumentima, nekim drugima koje
2 nije spomenuo. I, molim Vas, da mu takođe date do znanja da čim pređemo na pauzu
3 on svoje bilješke mora dati na raspolaganje.

4 GĐA TAPUŠKOVIĆ:

5 P: Gospodine Kovačeviću, čuli ste instrukciju Sudskog veća. Htela bih da
6 Vas pitam: prilikom davanja odgovora ovih, naveli ste da se koristite Vašim
7 izveštajem, i ja se vrlo često pozivam na paragrafe Vašeg izveštaja, i naveli
8 ste da se koristite Vašim ličnim beleškama. Možete li nam reći - na tim Vašim
9 ličnim beleškama šta ste unosili da bi mogli da znamo koliko dokumenata imate
10 ispred sebe?

11 O: Pa, trenutno imam, da kažem tri dokumenta. Tu imam više dokumenata u
12 fasciklima. To su izveštaji Brunborga, to su ovi dokumenti, pravila ova...
13 kriterijumi, tu su ovaj... tako... dokumenti koji su slu... koji su bili podloga
14 za...za sastavljanje izveštaja.

15 P: Hvala, gospodine Kovačeviću. Nadam se da je dovoljno objašnjeno i
16 postupićemo po nalogu Suda.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Šoljan?

18 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] S obzirom na ovo što je moja uvažena
19 kolegica upravo rekla, mi bismo rado da nam se dâ uvid u ova druga dva dokumenta
20 na koja se vještak poziva, koja koristi.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. To ćemo učiniti tokom pauze ako
22 Vam to odgovara, gospođo Šoljan, ili inzistirate da se to učini sad?

23 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ne, u redu je, može i za vrijeme pauze.

24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Hvala.

25

26

27

28

29

30

1 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, ako je svjedok rekao da se koristi
2 dokumentima zbog brojeva jer je... sâm je svjedok rekao da je ovo statističko
3 pitanje, koristi se ogromnim...ogromnom fondom brojeva i sigurno ne možemo
4 očekivati od njega da on te sve brojeve ima u glavi. I prilikom izrade svog
5 izveštaja se koristio velikim brojem dokumenata. Jedini način da on daje svoje
6 svjedočenje je da se koristi dokumentima kako bi naveo prave cifre. Hvala.

7 P: Htela bih da se vratim na ovu tabelu broj 1, gospodine Kovačeviću.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođu Tapušковиć i gospodine
9 Kovačeviću, nitko gospodina ne kritizira zbog toga što je sa sobom ponio
10 bilješke ili što si može pomoći prilikom davanja iskaza putem bilježaka. On
11 svakako na to ima pravo, ali i Tužilaštvo ima pravo na to da im se dâ uvid u te
12 dokumente kako bi provjerili da su ti dokumenti doista ono što je svjedok rekao
13 da jesu.

14 Izvolite, nastavite.

15 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Hvala.

16 P: Gospodine Kovačeviću, ako gledamo tabelu broj 1 i ako posmatramo
17 kolonu broj 4, ona se zove "Broj nestalih", ima oznaku "N" prema spisku
18 Brunborga. Vi ste nam maločas rekli da kolona broj... da ukupan broj lica,
19 nestalih na konsolidovanom Brunborgovom spisku od... iznosi 7.661. Ovde se sada
20 pojavljuje broj 7.659. Možete li nam objasniti tu razliku?

21 O: U...u informatičkoj pretrazi dva lica su se pojavila kao duplikat,
22 kao...kao dvostruka.

23 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Možemo li sada za... na istom dokumentu da odemo na
24 stranicu B/C/S verzije, stranica 15?

25 Možete spustiti još malo.

26

27

28

29

30

1 P: Gospodine Kovačeviću, pred Vama je jedna tabela koja pominje pod
2 tačkom ID 6 i 7... Da li možete da kažete da li su ta dva slučajeva ponavljanja,
3 odnosno duplikata?

4 O: To je ovde na... kod paragrafa 49?

5 P: Da.

6 O: Ne, to nisu ta dva slučaja, nego je ovde primer dat kako je konsolidovan
7 spisak identifikovanih lica. Dakle, to je jedan drugi spisak. Ovde je navedeno
8 da je on dobiven pod imenom *ICTY-Srebrenica, related 2.xls*. (redigovano)

9 (redigovano)

10 (redigovano)

11 (redigovano)

12 i potom izbacivanjem duplikata, dobili smo spisak koji... dobili smo spisak koji
13 sadrži...sadrži... - samo da nađem... 3.947 lica.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodo Šoljan?

15 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Dvije stvari: kada svjedok govori o ovom
16 dokumentu *ICTY-Srebrenica, related 2.xls*, ja bih željela potvrdu da li je to
17 ustvari, ono što mi poznajemo kao ICMP, lista od oktobra 2007. ili neki drugi
18 dokument. A drugo, ako je to doista ICMP dokument, onda imena moraju biti
19 izbrisana, pošto je to dokument koji je dosad bio pod pečatom i treba tako da
20 ostane.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da se onda prvo pozabavimo ovim. U svom
22 prethodnom odgovoru, gospodine Kovačeviću, kada ste govorili o onom spisku 2.xls

23

24

25

26

27

28

29

30

1 - jeste li mislili na spisak ICMP od oktobra 2007. ili ste mislili na neki
2 drugi dokument?

3 SVJEDOK: Ovaj spisak smo mi dobili u elektronskoj verziji. Ja ne znam
4 sada odgovor na pitanje. Ja samo znam da je pod... da je u elektronskoj verziji
5 on nosio ovaj naslov "*File*".

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo jedan trenutak da se ja s ovim
7 pozabavim. Da li imate primjerak tog spiska pred sobom sada?

8 O: Nemamo. Ja pred sobom nemam, naravno, zato što je to elektronska
9 verzija.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ako bismo Vam pokazali isprintan
11 primjerak, da li biste mogli da ga prepoznate?

12 Gospođo Šoljan?

13 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] To je dosta loš primjerak, časni Sude.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] A zbog čega ga ne biste mogli
15 prepoznati ako ste ga vidjeli u elektronskom formatu?

16 SVJEDOK: U elektronskom formatu... ne bih ga mogao prepoznati zato što u
17 elektronskom formatu on je dat u odgovarajućem xls formatu i moj informatičar mi
18 je vršio obradu i ja, kako da kažem, ne mogu prepoznati spisak u smislu
19 prepoznavanja imena na spisku.

20 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, ako mi dozvolite da ja dopunim...

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, naravno, gospođo Tapušковиć.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Dokument je pre više meseci dostavljen svedoku u
2 elektronskoj formi. Taj dokument imamo sada na kompjuteru na kome radi naš
3 asistent koga smo Vam mi juče predstavili, Božo Grbić. I on bi možda mogao da ga
4 pronađe. U momentu obelodanjivanja tog dokumenta koji je stigao više... pre više
5 meseci, mi nismo imali informaciju da je pod pečatom i mi nemamo dosta -

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Još uvijek moramo da identificiramo taj
7 dokument. I zbog toga smo ostali na javnoj sjednici jer još uvijek govorimo o
8 nekoj vrsti vakuuma.

9 Izvolite, gospođo Šoljan.

10 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ja sam mislila na imena koje je svjedok
11 kao primjer naveo. I njih bi trebalo izbrisati ako se to doista odnosi na ono
12 što ja mislim da jeste dokazni predmet 3002. Međutim, čekat ćemo potvrdu.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Molim sekretara da pogleda
14 stranu 21. Možete ustvari početi od strane /prevod engleskog transkripta:
15 "retka"/ 24, strana 21... pa do prve riječi u redu 2, strana 22 i izvršiti
16 redakciju, redigovanje toga.

17 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, ukoliko bude bilo potrebe da se pozivamo na
18 bilo koju još od tabela koje iskazuju imena, tražićemo da ne bude objavljivano u
19 javnosti. Ali mislim da to do kraja ispitivanja neće više biti potrebno.

20 P: Ako možemo da se vratimo na taj isti dokument? Da se vratimo na
21 prethodnu tabelu, tabelu broj 1 koja se nalazi na 10. stranici izveštaja.

22 Gospodine Kovačeviću, ovde ste objasnili zašto imamo u koloni broj
23 nestalih, broj od 7.659, a ne broj od 7.661. Sada mi recite, molim Vas, sve ove
24 iskazane veličine u ovoj tabeli, da li su one obuhvatale samo civilno

25

26

27

28

29

30

1 stanovništvo ili ne?

2 O: Ove...ovi brojevi stanovnika navedeni su prema dokumentima koji su
3 specificirani u izveštaju, u... pod rimsko III. u prilogu i kao relevantne
4 brojeve uzeo sam brojeve iz dokumenata koji se... koji su datirani januar 1994.,
5 popis 1991., 11. januar 1995. i 11. januar 1994. godine. Prema ovim dokumentima
6 ovi...ovaj broj stanovnika sadrži i vojnike, dakle, prisutne vojnike u
7 zaštićenoj zoni Srebrenica prije jula 1995.

8 P: Hvala. 'Oćete mi onda sada objasniti koja je uloga ove poslednje
9 kolone koja se zove "Bilans" i u zagradi stoji "S-R"? 'Oćete nam objasniti to
10 malo?

11 O: U poslednjoj koloni, pod naslovom "Bilans", u zagradi stoji "S-R"
12 dana je razlika između odgovarajućeg broja stanovnika prema određenom dokumentu
13 i utvrđenog broja raseljenih lica na osnovu dokumenata odnosno evidencija koje
14 smo dobili od Tribunala i koje su opisane ovde pod u...u...u...u prilogu pod
15 paragrafom 41, 42 i 43. Dakle, ta razlika indicira matematički broj nestalih.

16 P: Da li ova matematička vrednost koju ste naveli u bilansu u prvoj
17 koloni, 2.988 osoba, na šta ona nas upućuje?

18 O: Ona... ta razlika od 2.988 kao najveća u ovom nizu izvedenih razlika,
19 na osnovu odgovarajućih dokumenata po broju stanovnika i utvrđenom broju
20 raseljenih, ukazuje na to da je nemoguće uspostaviti relaciju na osnovu ovih
21 dokumenata, nemoguće uspostaviti relaciju sa utvrđenim brojem nestalih u spisku
22 nestalih, od 7.661, i da je stvarni okvir broja nestalih na toj granici. Dakle,
23 u... na...na nivou ove... ovog broja od 2.988.

24 P: Sada da se zadržimo malo na koloni broj 4. To je kolona koja nosi
25
26
27
28
29
30

1 oznaku "R" i tu je broj raseljenih lica u sve četiri horizontalne... u sva
2 četiri horizontalna reda naveden kao 34.537 lica. Možete li nam reći kako ste
3 došli do tog broja od 34.537 raseljenih lica?

4 O: Do tog broja se došlo informatičkom obradom četiri dokumenta u
5 elektronskoj verziji. Oni su navedeni pod paragrafom 41. Prvi dokument - da ne
6 čitam sada oznake to je na... od dokumenta... to je navedeno u paragrafu -
7 sadrži 9.258 lica, drugi dokument sadrži 4.816 lica. Treći dokument - 6.116
8 lica. Četvrti dokument - 28.342 lica. Svi ovi dokumenti su datirani na engleskom
9 kao "*after July 1995*" i sa oznakom "*related to the fall of Srebrenica*".

10 P: Samo momenat, imamo intervenciju na zapisnik. Na stranici 25, red
11 21., rekli ste treći dokument... četvrti dokument - koliki je broj?

12 O: 28.342.

13 P: Hvala.

14 O: Od ovih dokumenata je fuzijom napravljen na... jedna baza podataka.
15 Najpre je oživljen ovaj prvi dokument jer on je bio, kako da kažem, informatički
16 gledano, mrtav. Pa je onda napravljena, kažem, fuzija ova četiri dokumenata
17 i...i... napravljena na taj način jedna baza podataka tako što su uzeta samo ona
18 lica kod kojih piše "godina raseljenja 1995."

19 Nakon toga su još izbačena dupla lica, odnosno, izbačeni su duplikati
20 ako se jedno lice pojavljivalo i u jednom i u drugom dokumentu, a istovetnim smo
21 smatrali lica koja su imala isto ime, prezime, ime roditelja i godinu

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 rođenja. Tako se onda došlo do ove brojke... do ovog broja od 34.537 lica u toj
2 bazi podataka, koju inače onda smatramo donjom granicom jer je moguće da neka
3 lica koja su bila raseljena nisu evidentirana il' ina neki drugi način da nisu
4 obuhvaćena u ovim dokumentima.

5 P: Znači da taj broj od 34.537 Vi smatrate kao minimalan broj raseljenih
6 lica?

7 O: Da, mi ga smatramo minimalnim brojem raseljenih lica na osnovu
8 dostupnih... na osnovu ova četiri dostupna dokumenta, odnosno, četiri dostupne
9 evidencije.

10 P: U paragrafu 31 Vašeg izveštaja Vi govorite o vojnicima i pominjete o
11 broju vojnika koji je postojao u zaštićenoj zoni i o broju izvučenih vojnika
12 koje obeležavate sa "PV" i izvučenih ili preživelih vojnika. 'Oćete li nam reći
13 kako ste obavili proces obrade podataka vezano za broj nestalih vojnika koji ste
14 Vi dobili u veličini od 2.895?

15 O: To nije bio neki proces obrade. Radi se o dva dokumenta, ovde
16 navedenim u paragrafu 51 i 52 koji direktno daju broj vojnika u zaštićenoj zoni
17 Srebrenica 6.000 - da ne citiram oznaku dokumenta - i drugi dokument koji daje
18 broj vojnika koji su se izvukli iz zaštićene zone Srebrenica od 3.105. Razlika
19 ta dva broja daje onda broj nestalih vojnika o kome ovde govorimo.

20 P: Hvala.

21 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Mogu li onda sada da u sistem elektronske sudnice
22 pozovem dokument P472? Ako možete da spustite još malo... E, tako, hvala.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Gospodine Kovačeviću, je li Vam poznat ovaj dokument?

2 O: Mmm...da. To je jedan od ovih... aa...da, to je jedan od ova...ova
3 dva dokumenta koja...koja sam pomenuo.

4 P: I to je dokument koji se odnosi na broj... - kojih vojnika? Na šest
5 hiljada... ovih koji...

6 /glasovi se preklapaju/

7 O: Da. Koje pominjemo kao sastav jedinice.

8 P: To piše pod tačkom 1: "Odbrambeno-oslobodilačka jedinica koja je
9 nosilac borbenih dejstava". Dobro.

10 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Onda, sada da odemo, u sistem elektronske sudnice, da se
11 prikaže dokument P34770. /.../

12 P: Hoćete okrenuti na drugu stranicu odnosno na posljednju stranicu tog
13 dokumenta? Hoćete li nam, gospodine Kovačeviću, pročitati ko je sačinio ovaj
14 dokument?

15 Malo uvećajte, hvala.

16 O: Ne vidim dole... A da, mislite na...na...na instituciju. "Komanda 2.
17 korpusa; Operativno-nastavni organ" odnosno "Armije Republike BiH, 2. korpus,
18 Komanda 28. divizije".

19 P: I recite mi, šta ste po ovom dokumentu Vi zaključili... šta ste
20 zaključili iz ovog dokumenta koji je sada pred Vama?

21 O: Zaključio sam da je ukupan broj ljudstva koje je izvučeno odnosno
22 koje je evidentirano nakon pada zaštićene zone Srebrenica, u vojnoj jedinici
23 Srebrenica, 3.105.

24 P: Hvala. Ako sad možemo ponovo da se vratimo na dokument 1D1129?
25 Na tabelu koja je na 10. stranici B/C/S verzije.

26 P: Gospodine Kovačeviću, 5. kolona u ovoj tabeli broj 1 Vašeg izveštaja
27 se zove "Broj identifikovanih", u zagradi "I". I vidimo da se isti broj od 3.947
28
29
30

1 lica pojavljuje u svakom od ovih redova. Kakav je značaj za Vašu tabelu i za Vaš
2 izveštaj ovaj broj identifikovanih lica od 3.947?

3 O: Pa, kao i kad je reč o broju vojnika koji su se izvukli iz zaštićene
4 zone Srebrenica prema dokumentu koji smo malopre videli, i ovaj broj je stavljen
5 u kontekst ovog osnovnog bilansa koji predstavlja razliku između broja
6 stanovnika i broja raseljenih. Već sam rekao u pominjanju indikativnih brojeva
7 da ako se od ovog broja identifikovanih, 3.947 oduzme broj stradalih od 1.300
8 pre pada zaštićene zone Srebrenica, onda dolazimo do jednog broja od 2.647 koji
9 korespondira, statistički gledano korespondira ovom bilansu kao razlici između
10 broja stanovnika i broja raseljenih. Isto to je vidljivo i kada se pogleda broj
11 vojnika koji nisu, koji nisu registrovani kao oni koji su se izvukle. Dakle, to
12 je ovaj broj od 2.895. Time je ustvari, u kontekstu ovoga bilansa, asocirana
13 jedna mogućnost da je zapravo broj nedo... da su zapravo nestala lica ili
14 realni, stvarni broj nestalih lica zapravo deo te vojne jedinice.

15 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Ja bih molila da se sistem elektronske sudnice pokaže
16 dokument 1D1139.

17 P: Možete li nam reći, gospodine Kovačeviću, sada kad vidite - ko je
18 sačinio ovaj dokument i kome je upućen?

19 O: Može li se...? - aha. Ovaj dokument je sačinio opštinski štab civilne
20 zaštite u opštini Srebrenica 10.01.1994. godine, a potpisao ga je predsjednik
21 predsjedništva opštine Srebrenica, Salihović Fahrudin.

22 P: Da li možemo sada da odemo na treću stranicu tog dokumenta? U donjoj
23
24
25
26
27
28
29
30

1 polovini je. To je sledeća stranica. Probajte još jednom, još jednu stranicu.
2 Još malo molimo da se spusti. E, u redu je, hvala.

3 Ja ću Vam ovde pročitati jedan paragraf: "Takođe, usled ratnih dejstava
4 na području opštine Srebrenica, do sada je poginulo oko 1.300 lica čiji je
5 identitet utvrđen, a ista su sahranjena u već postojeća i osam novo-otvorenih
6 grobalja."

7 Ovaj citat se nalazi na donjoj polovini stranice koju imamo na ekranu.

8 Gospodine Kovačeviću, kada ste govorili o 1.300 vojnika, da li ste Vi
9 imali na umu ovaj dokument koji smo Vam sad prikazali?

10 O: Da.

11 P: Hvala. Kakav je sada onda Vaš opšti zaključak imajući u vidu bilans
12 koji smo mi dobili u Vašoj tabeli broj 1 i rezultate ukrštanja dostupnih izvora
13 podataka iz dokumentacije koju ste Vi imali?

14 O: Pa, opšti zaključak bi bio taj da se stvarni broj nestalih na osnovu
15 dakle, raspoloživih izvora podataka kreće u nekom intervalu oko 3.000 i da ovi
16 izvori podataka i ovi dokumenti ne omogućuju izvođenje korespondentnog broja
17 broju nestalih koji se nalazi na spisku nestalih od 7.661.

18 P: Hvala.

19 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, mislim da je vreme za pauzu, ali ja bih
20 imala još najviše oko 10-ak minuta da ispitam ovog svedoka.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Sada ćemo imati pauzu od 25 minuta.

22 Hvala.

23 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim, ustanite.

24 ... Početak pauze u 15.45h

25

26

27

28

29

30

1 ... Sjednica nastavljena u 16.15h

2 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim, ustanite.

3 Sjednite, molim.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Za zapisnik, treba reći da je na strani
5 Tužilaštva prisutan i gospodin Christopher Mitchell, uz gospodina McCloskeyog i
6 gospođu Šoljan. Primjećujem da je odsutan i sin gospodina Krgovića.
7 Pretpostavljam da je izašao van da se preobuče u traperice.

8 G. JOSSE: [simultani prevod] Bojim se da mu je dozlogrdilo da stalno
9 pazi na mene. Odlučio je uživati u suncu.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ne mogu ga kriviti za to.

11 Izvolite, gospođo Tapušковиć, nastavite.

12 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časni Sude. Samo da... jedna kratka napomena. Mi
13 smo u toku pauze predali, odnosno svedok je predao sve papire koje je imao
14 ispred sebe tokom davanja svog iskaza Tužilaštvu. I među tim papirima je tačno
15 bio i izveštaj koji je on sâm sačinio, neke tabela, to je dokaz 380, odnosno 71
16 kriterijum i beleškice koje je on pripremio vezano za njegova pitanja i njeg...
17 i odgovore koji su ovde dati. Tako da, mislim, osim ukoliko Sudsko veće smatra
18 da treba, možemo da pročitamo šta na tim beleškicama piše. Mi predlažemo da to
19 bude pročitano ukoliko postoji bilo kakav problem...

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa ne, osim ako nećemo čuti nešto više
21 o toj temi. Dakle, nastavite sa svojim pitanjima.

22 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časni Sude. U paragrafu 37 svog izveštaja,
23 gospodine Kovačeviću, Vi ste pomenuli mogućnost stvaranja izmišljenih lica. Da
24 li možete malo da nam date objašnjenje šta ste pod time smatrali - "izmišljenim

25

26

27

28

29

30

1 licem"?

2 O: Paragraf 37 odnosi se ustvari na jedan pristup u upotrebi pisama.
3 Dakle, u spiskovima kao što je ovaj spisak nestalih, svuda su zamjenjena slova
4 srpske ili hrvatske verzije latiničnog pisma Č, Š, Ž i Đ slovima C, C, S i D i
5 time je ustvari u velikoj meri pokvarena, da kažemo, preciznost numeričkih
6 informaci...informacija, ne-numeričkih informacija, kao što je ime, prezime, ime
7 oca, mesto rođenja, mesto boravka, mesto nestanka. I na taj način se onda
8 zapravo, mogu pojaviti lica koja nisu prisutna ni u jednom dokumentu, odnosno ni
9 u jednom registru kao što je, recimo, popis stanovništva ili kao što je birački
10 spisak.

11 P: Rekli ste da to može u velikoj meri da utiče na utvrđivanje. Da li
12 možete da nam kažete u kolikom tom postotku je to... koliko postotku imena sa
13 bivših prostora Jugoslavije, nekadašnje, odnosno iz Bosne i Hercegovine - u kom
14 postotku sadrže te znakove Č, Ć, Ž, Š, Đ?

15 O: U velikom postotku imena sa prostora bivše Jugoslavije sadrže te
16 znakove, specifične dakle, znakove karakteristične za srpsko ili hrvatsko
17 latinično pismo Č, Ć, Ž, Š i Đ, ali ne mogu precizno reći jer to je... to bi
18 bilo jedno onomastičko istraživanje, posebno.

19 P: Hvala. Da nastavimo dalje.

20 Ja bih Vas molila da u sistem elektronske sudnice stavimo dokument koji
21 nosi oznaku 1D312.

22 Gospodine Kovačeviću, možete li nam reći ko je izdao ovaj dokument? Ko
23 je sačinio ovaj dokument?

24 Ako može da se malo uveća da bi svedok mogo da pročita pošto su sitna
25 slova? Hvala.

26 O: To je naslov "Zavod za statistiku Republike Bosne i Hercegovine,

27

28

29

30

1 Sarajevo" i njegovo odeljenje za statistiku u Tuzli. I Okružni sekretarijat za
2 odbranu Tuzla.

3 P: Da li je Vama, gospodine Kovačeviću, ovaj dokument poznat?

4 O: Malo samo da podignemo dokument na...na ekranu.

5 Da, to je dokument koji govori o broju stanovnika u zaštićenoj zoni
6 Srebrenica, datiran...datiran...aa...

7 P: Ako može da se malo podigne da bi se video datum na dokumentu.

8 O: Da. Od 11.01.1994, mislim. Da, od 11.01.1994. i referisan u tabeli 1
9 moga izveštaja, u poslednjoj vrsti te tabele piše datum. Dakle, to je dokument
10 koji referiše broj stanovnika od 37.255 i - što je još važnije za ovu moju
11 analizu - referiše distribuciju tog stanovništva prema tome da li je reč o
12 lokalnom stanovništvu ili raseljenom stanovništvu unutar zaštićene zone
13 Srebrenica ili pak doseljenom stanovništvu izvan zaštićene zone Srebrenica.

14 P: Ja bih molila, ukoliko bi mogo da se spustimo ka dnu dokumenta.
15 Hvala.

16 Vi ste, gospodine Kovačeviću, sada odnoseći se na ovaj dokument,
17 pomenuli cifru od 37.255. 'Oćete mi reći kako ste dobili tu cifru pošto tu cifru
18 na ovom dokumentu ne vidimo?

19 O: Pa, prostim sabiranjem ovih brojeva koji su gore navedeni. 9.771,
20 10.756 i 16.708.

21 P: Možete li mi sada reći kako ćete Vi protumačiti i kakvo je Vaše
22 shvatanje napomene u ovom dokumentu koji ću Vam ja pročitati?: "Tražene podatke
23 Vam prilažemo za statistiku koje Vi ne biste trebali davati na uvid međunarodnim
24 organizacijama jer mi sa istim kalkulišemo sa brojem od 45.000 stanovnika."

25

26

27

28

29

30

1 Kakav je Vaš komentar na... u odnosu na podatke koje ste nam Vi do sada
2 izneli?

3 O: Na osnovu ovog komentara koji je kao napomena dat u ovom dokumentu,
4 ja sam izvršio selekciju svih dokumenata u kojima se bilo gde i bilo kako
5 pominje broj stanovnika u periodu pre pada zaštićene zone Srebrenica. Dakle, ova
6 napomena mi je poslužila da odbacim neke brojeve koji se pominju u nekim
7 dokumentima, a koji su u mom nalazu referisani pod paragrafom 38. Dakle, reč je
8 o izveštajima koji su upućeni međunarodnim humanitarnim organizacijama gde se
9 pominju, referišu brojevi od 43.000, 42.000 i 40.000 lica. Ti brojevi, naravno,
10 u tim dokumentima nisu specificirani niti su date bilo kakve distribucije. Oni
11 su dati kao okrugli brojevi i očigledno su predimenzionirani upravo iz razloga
12 koji stoji u ovoj napomeni. Na taj način sam se ograničio na one dokumente i one
13 brojeve koji su specificirani, koji su potpisani, verodostojni i koji imaju...
14 daju određeni broj stanovnika u... kako je već navedeno... u tabeli 1 od 1. reda
15 do 4. reda.

16 P: Hvala Vam na odgovoru. Sad ćemo da pogledamo te dokumente na koje ste
17 se Vi upravo sada pozivali u sistemu elektronske sudnice.

18 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Molim da se prikaže dokument 1D1197.

19 P: Gospodine Kovačeviću, je li vidite ovaj dokument?

20 O: Da.

21 P: Je li Vam poznat dokument?

22 O: Da.

23 P: Možete li nam reći da li vidite od kog datuma je dokument sačinjen?

24 O: 19.06.1995.

25 P: I kome se dostavlja taj dokument?

26

27

28

29

30

1 O: Hm... Ovo je obavještajni izvještaj. Dostavlja se komandi 2. korpusa
2 Tuzle. Odelenje obavještajnih poslova.

3 P: Možete li sad da se spustimo na poslednji pasus ovoga dokumenta?

4 O: Da.

5 P: Da li možete da mi kažete, na osnovu... da li je to dokument na
6 osnovu koga ste Vi napravili kalkulaciju u Vašem izvještaju na 43.000 stanovnika
7 u Srebrenici?

8 O: Ovaj broj koji se ovde pominje je samo referisan u mom izvještaju.
9 Inače na osnovu njega nije rađena kalkulacija. On je odbačen u smislu bilansne
10 relacije upravo iz razloga koji sam objasnio povodom pređašnjeg dokumenta.

11 P: Da li možemo sada da odemo na dokument 1D1142? Molila bih da odemo na
12 2. stranicu tog dokumenta? Prvo, molim Vas, gospodine Kovačeviću, da li vidite
13 koji je datum ovog dokumenta?

14 O: Datum je 15. juli 1995. godine.

15 P: Hvala lepo. Da li Vam je ovaj dokument poznat?

16 O: Hmm... To je... da, poznat mi je takođe ovaj dokument.

17 P: Ja bih molila da sada pređemo na drugu stranu dokumenta. U paragrafu
18 5, u 7. redu pominje se cifra od 42.000 žitelja Srebrenice. Da li ste i prilikom
19 pisanja Vašeg izvještaja, da ste samo napomenuli ovu cifru imali u vidu ovaj
20 dokument?

21 O: Da, imao sam u vidu i ovaj dokument iako je, naravno, i u samom ovom
22 dokumentu navedeno...navedeno da ova cifra ostaje nepotvrđena. Da je
23 ustanovljena 1993. i ostaje nepotvrđena.

24 P: Mi smo maločas pominjali dokument koji je govorio o humanitarnoj
25 pomoći i kako se kalkuliralo sa tom humanitarnom pomoći i da se prikazivao broj
26 od 45.000 stanovnika Srebrenice? Možete li nam reći, da li znate Vi na osnovu

27

28

29

30

1 čega je inače dodeljivana humanitarna pomoć?

2 O: Pa, ja nemam, kako da kažem, odgovarajući dokument koji bi govorio o
3 kriterijumu, precizno o kriterijumu dodele humanitarne pomoći, ali je potpuno
4 normalno pretpostaviti da se humanitarna pomoć uvek dimenzionira prema broju
5 stanovnika.

6 P: Hvala.

7 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, sada ćemo zamoliti našeg asistenta,
8 gospodina Božu Grbića da nam na naše ekrane, ali ne i u galeriji, znači, samo u
9 sudnici, da nam prikaže kako izgleda popis stanovništva iz 1991. godine, u
10 obradi tima koji je učestvovao zajedno sa gospodinom Kovačevićem na izradi
11 izveštaja.

12 P: Da li možete da nam kažete, gospodine Kovačeviću, je li vidite na
13 svom ekranu?

14 O: Da, vidim.

15 P: Da li možete da nam kažete - kolona gde je sada osenčano crnim - šta
16 ona predstavlja?

17 O: To je... ta kolona je i označena gore sa "JMBG", skraćunica što znači
18 jedinstveni matični broj građana.

19 P: Ono što ste rekli -

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Jeste li to pronašli?

21 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da nam se dâ broj dokaznog predmeta
22 ovog dokumenta.

23 GĐA TAPUŠKOVIĆ: To je časni sude... evo, sad ću Vam... samo reći za
24 momenat, dok pronađem spisak... To je dokazni predmet 1D1196. Da bi dala i
25 referencu kolegama iz Tužilaštva, to je elektronska verzija podataka koji je
26 rezultat rada veštaka i njegovih saradnika u pritvorskoj u... pardon, u
27 demografskoj jedinici Tribunala.

28 P: Da li mi možete sada potvrditi ono što ste rekli već, obrazlažući oko
29 jedinstvenog matičnog broja da ove obeležene nule sada, koje vidimo da se

30

1 sukcesivno pojavljuju u velikom broju slučajeva, obeležavaju nepotpun matični
2 broj?

3 O: Pa tu se vide primeri takvih ovaj... nedostataka je l' da, u
4 jedinstvenom matičnom broju građana, a to se u popisu javlja, između ostalog
5 zato što prilikom popisa stanovništva često nije popisivaču dostupan neki
6 dokument kao što je lična karta, pasoš ili nešto slično.

7 P: Dobro.

8 P: Sada bih zamolila da se u sistem elektronske sudnice prikaže isti
9 dokument, ali koji se odnosi samo sada na birački spisak i da ne bude ispod
10 prikazivan u galeriji.

11 Gospodine Kovačeviću, Vi ste rekli na moje pitanje da je glasački spisak
12 isto sadržavao i jedinstveni matični broj građana. Možete li mi reći... evo ovo,
13 na ovakvom slučajnom uzorku koji se ovog momenta pravi, da li su ti jedinstveni
14 matični brojevi građana ovde kompletni?

15 O: Pa, u ovom prikazu nisu. Ali kod biračkih spiskova bi ti brojevi
16 uglavnom morali biti kompletni jer birači se upisuju... - evo sad imamo
17 kompletne, na ovom... u ovom delu koji vidim - birači se upisuju na osnovu
18 identifikacionog dokumenta tj. lične karte.

19 P: Dobro. Sada ako pogledamo treću kolonu s leve strane, to je kolona
20 koja je predviđena za ime oca..

21 O: Da.

22 P: Šta možete da nam kažete, kakva je karakteristika i kvalitet
23 glasačkih spiskova s tim da oni ovde nemaju iskazano ime oca?

24 O: Pa nedovoljan. Zato što je ime oca jedan od deo... jeda... nužan

25

26

27

28

29

30

1 element identifikacije.

2 P: Hvala. I sada ćemo zamoliti da nam se prikaže rezultat uparivanja
3 prema Brunborgovim kriterijumima za koje ste Vi rekli da on nije dostavio Vama
4 rezultate, sada ćemo završiti po kriterijumu broj 27. Uparivanje je ovde
5 izvršeno prema, između popisa stanovnika i liste nestalih. Ja Vas molim sada da
6 Vi, gospodine Kovačeviću, pogledate u Vaš izveštaj, ako bi sada mogli u sistem
7 elektronske sudnice da dobijemo dokaz 1D1129 - prikaz sa šeste strane, tabelu sa
8 šeste strane. Da prikažemo kriterijum 27. Hvala.

9 U drugoj koloni - 'očete nam reći koji smo broj dobili kandidata?

10 O: U drugoj koloni?

11 P: Da -

12 O: Dakle, koloni koja se odnosi na popis?

13 P: Da.

14 O: 4.761.

15 P: U redu. Da li možemo sada da se vratimo na 1D1196. Da zamolimo
16 gospodina Grbića da nam ponovo prikaže 27. kriterijum.

17 Gospodine Kovačeviću, možete li nam pročitati broj koji se dole pojavio
18 kao rezultat uparivanja po tom broju?

19 O: 4.761.

20 P: Hvala. To je isti broj koji ste Vi napomenuli u -

21 O: Pa, taj broj je i unet odavde.

22 P: Hvala. Sada bih htela još da zamolim asistenta da nam pusti... da nam
23 pokaže tabelu koja nastaje upotrebom i primenom 42. kriterijuma koji Vi nazivate
24 najrelaksiranijim -

25

26

27

28

29

30

1 O: Najmanje rigoroznim.

2 P: Najmanje rigoroznim. Možete li nam sada reći koliki broj kandidata po
3 uparivanju ovde Vi ste dobili u drugoj koloni?

4 O: 118.032.

5 P: To je isto se odnosi na kolonu popisa stanovnika po svim
6 uparivanjima?

7 O: Da.

8 P: Ako pogledate Vašu tabelu koju imate ispred sebe, prikaz broj 1,
9 koliko je lica dolazi /sic/ u obzir kad...kad je u pitanju popis, ali samo sa
10 jednim uparivanjem?

11 O: Samo sa jednim kandidatom u popisu stanovništva za dat... za dato
12 lice u spisku nestalih, dolazi u obzir... imamo ih 6.958.

13 P: Hvala, gospodine Kovačeviću. Više nam neće biti potrebna... ove
14 tabele. Sada bih Vam postavila još jedno pitanje. Recite mi, Vaš konačni,
15 sveobuhvatni zaključak - kakav je kvalitet Brunborgovih 71 kriterijuma i šta
16 možemo da smatramo, kakvo je... kakvog je kvaliteta lista nestalih?

17 O: Što se tiče 71 kriterijuma, taj skup kriterijuma je toliko
18 ekstenzivan i toliko sveobuhvatan da zapravo gotovo nema lica ili ne može biti
19 lica u spisku nestalih ili čak u nekom drugom spisku kog...koga ne bismo mogli
20 pronaći u popisu po tom kriterijumu. Što se tiče drugog dela pitanja... -
21 izvinjavam se, ponovite.

22 P: Kvaliteta spiska nestalih?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Što se tiče kvaliteta spiska nestalih, o tom kvalitetu se može suditi
2 kao o lošem kvalitetu, a problem, dakle, uparivanja toga spiska od strane
3 Brunborga i Urdala, sa popisom stanovništva i biračkim spiskovima u cilju
4 dokazivanja verodostojnosti toga spiska je u potpunosti nedokumentovan. Tj.,
5 nisu navedene relacije od lica do lica u trouglu popis-spisak nestalih-birački
6 spiskovi.

7 P: Hvala, gospodine Kovačeviću. Časni Sude, ja nemam više pitanja za
8 eksperta. Završilo je moje ispitivanje.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam. Gospodine Sarapa, ovo je i
10 Vaš svjedok. Imate li namjeru postavljati mu pitanja?

11 G. SARAPA: [simultani prevod] Ne, nemamo namjeru postavljati mu pitanja.
12 Sva su iscrpena.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Nikoliću? Za gospodina Bearu?

14 G. NIKOLIĆ: [simultani prevod] Nemamo pitanja.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam. Gospodine Bourgon? Možda da
16 ja isključim -

17 G. BOURGON: [simultani prevod] Hvala. Nemamo pitanja za svjedoka.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

19 Gospodine Gosnel?

20 G. GOSNEL: [simultani prevod] Nemamo pitanja, hvala.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođa Fauveau?

22 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Vrlo kratko, gospodine predsjedavajući.

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite.

24

25

26

27

28

29

30

1 Unakrsno ispituje gospođa Fauveau:

2 [Braniteljica ispituje putem prevodioca]

3 P: Gospodine, Vi ste govorili o ukupnom broju stanovnika u Srebrenici i
4 u Vašem izvještaju, to je stranica 8 na engleskom i stranica 10 na B/H/S-u. Našli
5 smo da se pozivate na dokument koji nosi datum iz januara 1995., prema kojem je
6 u to vrijeme u Srebrenici bilo 36.051 stanovnik.

7 Prema Vašem istraživanju, je li taj broj stanovnika sličan broju ljudi
8 koji su bili u enklavi u Srebrenici u julu 1995.?

9 O: Da.

10 P: Sada bih Vam željela pokazati dokazni predmet P515. Radi se o
11 izvještaju koje su sačinile Ujedinjene nacije - objasniti ću Vam o čemu se radi
12 dok čekamo da se dokument pojavi. Datum dokumenta je 13. juli 1995.

13 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] I molim da se vidi točka broj 6.

14 P: Prema tome što stoji u 6. točki ovog izvještaja, jučer je rođeno 50
15 beba; drugim riječima, 12. jula je rođeno 50 beba. Kako bih Vam dala kontekst
16 ovog dokumenta, govorimo o Potočarima gdje se dio stanovnika Srebrenice sklonio
17 u julu 1995., gdje je otišao u julu 1995. Po Vašem stručnom mišljenju, je li
18 moguće da od otprilike 36.000 stanovnika, da se od tog broja ljudi u jednom danu
19 rodi 50 beba?

20 O: Polazeći od ovog broja stanovnika, od 36.051, pod pretpostavkom da se
21 svo to stanovništvo našlo u Potočarima koje ste pomenuli, 50 beba u jednom danu
22 bi značilo da se u godini dana rađa ili može roditi preko 18.000 beba, a to bi
23 onda

24

25

26

27

28

29

30

1 značilo da bi na svaku ženu u fertilnom periodu u godini dana bilo...bila,
2 statistički govoreći, 1,5 beba. To je sasvim nemoguće i takve populacije ne
3 postoje.

4 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Mnogo hvala. Više nemam pitanja.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zahvaljujem, gospođu Fauveau.

6 Gospodine Josse?

7 G. JOSSE: [simultani prevod] Nemam pitanja.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Time smo došli k Vama, gospođu Šoljan.

9 Unakrsno ispituje gđa Šoljan:

10 [Tužiteljica ispituje putem prevodioca]

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude. Dobar dan,
12 gospodine Kovačeviću.

13 SVJEDOK: Dobar dan.

14 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ja se zovem Lada Šoljan i ja sam
15 zastupnika Tužilaštva Međunarodnog suda.

16 P: Ranije se nismo sreli, je li tako?

17 O: Tako je.

18 P: I nismo raspravljali o ovom predmetu ili bilo kojem aspektu Vašeg
19 izvještaja?

20 O: Tako je.

21 P: Međutim, Vi se jeste sastali sa zastupnicima Obrane?

22 O: Kada?

23 P: Pitam ustvari, koliko puta ste se ukupno sreli sa predstavnicima
24 Obrane?

25 O: Mislite na advokate Odrane?

26 P: Tako je.

27 O: Pa, u tri godine kol'ko sam radio na ovoj analizi, sreo sam se mnogo
28 puta, ali ne znam tačan broj.

29

30

1 P: Naravno, tokom tih sastanaka sa braniocima gospodina Popovića, Vi ste
2 raspravljali sa advokatima o svome izvještaju?

3 O: Ne najpre o izvještaju nego o raznim dokumentima, raznim... sadržini
4 tih dokumenata, bazama podataka, potrebnim...potrebnim informacijama za moj rad
5 i tako dalje i na kraju smo, naravno, malo po malo došli do konačnog izvještaja,
6 odnosno, ja sam napisao konačni izvještaj o kome smo, naravno, onda u pripremama
7 raspravljali.

8 P: Znači, raspravljali ste sa njima o sadržaju svog svjedočenja?

9 O: Da, naravno, raspravljao sam o formi svjedočenja, o sadržini, o
10 mogućim pitanjima, o mogućim... o dokumentima, verodostojnosti i tako dalje.

11 P: Ustvari, danas tokom svog svjedočenja, Vi ste se pozivali na jedan
12 dokument koji je bio ponuđen u toku... koji se pojavio tokom Vašeg razgovora sa
13 braniocem, zar ne?

14 O: O čemu govorimo? Izvinjavam se.

15 P: Hoću da kažem, pored ovog Vašeg izvještaja koji imate na stolu,
16 takođe ste imali i onaj 71 kriterij koje gospodina Helgea... i gospođa
17 Tapušković je rekla pored toga da ste imali isto tako neke bilješke i jedan
18 dokument od 12 ili 13 strana koji je sadržavao pitanja o kojima će se govoriti
19 tokom Vašeg glavnog... tokom Vašeg svjedočenja danas, zar nije tako?

20 O: Pa, nije u potpunosti tačno. Taj *kroki* pitanja je sadržao jedan broj
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pitanja mogućih, ne sva, a takođe sadržao je i jedan broj pitanja koja smo
2 pretpostavili, koja sam i ja pretpostavio, a koja nisu došla na... nisu danas
3 postavljena. Tako da su ta pitanja stavljena, odnosno zabeležena na papiru na
4 kojem sam ja svojom rukom upisivao asocijacije odgovora kako ne bi gubio na
5 vremenu, a moji odgovori su, naravno, bili mnogo širi.

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođu Tapušковиć?

7 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Ja prigovaram ovakvom postavljanju pitanja svedoku na
8 vezu... u odnosu na te beleške jer smo mi i odma' nakon pauze predložili da te
9 beleške budu pročitane ovde u sudnici i da se tako vidi koja je sadržina tih
10 beležaka. Tako da mislim da je ovo neprimeren način da se svedok sada izjašnjava
11 o nečemu i sada smo u sferi nagađanja, pa onda da vidimo šta tačno u tim
12 beleškama piše. Svedok je dao odgovor. Mislim da je sasvim primereno da tražimo
13 da bude izvršen uvid.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođu Šoljan?

15 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ne bih rekla da se u potpunosti slažem sa
16 karakterizacijom koju je dala gospođa Tapušковиć. Mi smo prema Vašem nalogu
17 došli do ovih bilješki i ja naprosto želim da to napravim da ne bi bilo nikakvih
18 spekulacija i neću dalje krenuti s ovim.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Onda da nastavimo i da pređemo na ono o
20 čemu gospodin Kovačević treba da svjedoči.

21 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

22 P: Tokom pripreme za svjedočenje danas i što se tiče Vašeg izvještaja,
23
24
25
26
27
28
29
30

1 imali ste priliku takođe da pogledate i vezana svjedočenja, zar ne?

2 O: Aa... samo jedno svjedočenje imam ovde u fascikli i to sam pogledao.
3 Mislim da je to svjedočenje Brunborga i Urdala.

4 Da, svjedočenje Brunborga, 1. februar, 9. i 10. maj 2007.

5 P: U redu. Znači, Vi ste pogledali svjedočenje gospodina Brunborga na
6 ovom suđenju, na ovom predmetu. Da li ste pregledali još neka druga svjedočenja?

7 O: Pa, nisam druga da se sećam sad... možda sam nešto i video u tri
8 godine rada čega se sada ne sećam. Ali nije ni /nerazgovetno/ drugo nešto ne bi
9 bilo ni relevantno preterano za moj... za moj nalaz.

10 P: No, da bi bilo sasvim jasno, Vi niste pregledali svjedočenje gospođe
11 Ewe Tabeau koja je svjedočila 2008. godine, ove godine, znači?

12 O: /prevod engleskog transkripta: "To nisam..."/ ...pregledao.

13 P: A niste pogledali ni svjedočenje doktora Thomasa Parsonsa iz februara
14 ove godine?

15 O: Ni to nisam pogledao.

16 P: Jeste li pregledali bilo koje svjedočenje forenzičara koji su
17 svjedočili u ovom predmetu, kao što su bili John Haglun, Clark, Richard Wright,
18 Christopher Lawrence - svi su oni svjedočili negdje početkom 2007. godine?

19 O: Ovih dana mi je profesor Dunjić dao jednu kopiju, ali nisam siguran
20 da li je to svjedočenje. To... to je dokument IT 0588 u kome me zanimalo samo

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 broj osoba koji su, na osnovu analize... na osnovu autopsijske i DNK i još nekih
2 analiza karakterističnih za sudsku... za sudsku medicinu, dali jedan komentar u
3 kome se vidi da po osnovu tri, po tri osnova da imamo neke brojeve od 2.626
4 osoba, 2.553 osobe i 3.479 osoba. Ja nisam ekspert za sudsku medicinu pa se još
5 ne razumem u ovo...ovo...u ovaj nalaz, ali me je zainteresovalo zato što to
6 nekako korespondira, kao indikativni brojevi, opet onim brojevima o kojima sam
7 ja govorio.

8 P: U redu. Ali Vi niste pregledali niti jedno od onih svjedočenja koja
9 sam ranije navela?

10 O: Od svjedočenja koja ste naveli, dakle, dva nisam pogledao.

11 P: Mislim da bi tačan broj bio viši od toga. Zato sam spomenula gospođu
12 Ewa Tabeau, doktora Parsonsa i još šest forenzičara.

13 O: Ja se izvinjavam, što se forenzičara tiče, ja o tome ne mogu da sudim
14 jer nisam ekspert u toj oblasti.

15 P: Hvala, gospodine.

16 Kako biste pripremili i pregledali relevantne dokumente za svoj
17 izvještaj, Vi ste se danas pozivali tokom svjedočenja, na izvještaj iz 2000.
18 gospodina Brunborga i Urdala. Je li tako?

19 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

20 P: Jeste li pogledali i druge izvještaje osim ovoga od 2000., gospodina
21 Brunborga i Urdala?

22 O: Dakle, imao sam prilog ovom izvještaju i imao sam svjedočenje Helge
23 Brunborga. Druge izvještaje nisam imao.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Znači da niste vidjeli niti jedan od izvještaja koji su nastali
2 2005., 16. novembra 2005. kao i 21. novembra 2005.?

3 O: /prevod engleskog transkripta: "Ne."/

4 P: Niti ste imali priliku da pročitate izvještaj koji je izdat kao
5 ažuriranje toga koji uključuje i svjedočenje doktorice Ewe Tabeau, odnosno
6 osnove za svjedočenje Ewe Tabeau. To su bili izvještaji o identifikaciji na
7 osnovu DNK iz 2007., što je ažuriranje izvještaja i spiska od 16. novembra 2005.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Tapušковиć.

9 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Prigovor Tužilaštva o tome o kome *reportu* govori svedok.
10 Još pre jedno sat i po vremena svedok rekao da je od Ewe Tabeau dobio u
11 demografskoj jedinici najnoviji izveštaj koji imam 7.661 osobu navedenu kao
12 nestalu. Prema tome, svedok ne zna o kome se broju dokumenta radi kad je rekao
13 da je imao najnoviji izveštaj Ewe Tabeau koji je dobio u aprilu mesecu...

14 SVJEDOK: Najnoviji spisak, izvinjavam se.

15 GĐA TAPUŠKOVIĆ: ...najnoviji spisak u aprilu mesecu.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Šoljan.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] To je korektan komentar, međutim, ja sam
18 govorila o izvještajima, a ne o spiskovima. I bilo bi mi vrlo drago kako bih
19 dobila konkretne brojeve dokaznih predmeta.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da onda bude jasno.

21 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

22 P: Znači, gospodine Kovačeviću, kao što rekli, Vi niste imali priliku da
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pogledate izvještaj od 16. novembra 2005., za zapisnik, to je dokaz 2413, a ja
2 Vam mogu pokazati i verziju tog dokumenta na B/H/S-u.

3 O: Dokument kao takav nisam dobio, ali je u demografskom odeljenju, u
4 demografskoj jedinici - sve u redu - ali je u demografskoj jedinici bio na
5 raspolaganju spisak, najnoviji, od 7.661, na osnovu koga su sve analize u mom
6 nalazu sačinjene.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Molim Vas da isključite svoj mikrofoni.
8 Hvala.

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

10 P: Ako imate pristup najnovijem spisku nestalih, da li zaista ne biste
11 željeli pogledati i izvještaj i da vidite kakva je metodologija koja je
12 postavljena u tom izvještaju?

13 O: Pa da, ali naravno, ja sam počeo da studiram izveštaj iz 2000. godine
14 dosta davno i onda sam, prema tom izveštaju, naravno, sagledao osnovne i
15 najvažnije obrasce te metodologije i oni, po mome, nisu mogli ni biti promenjeni
16 do ovog najnovijeg spiska od 7.661. Dakle, naprosto, i dalje je aktuelan metod
17 uparivanja, i dalje je aktuelan metod uparivanja sa popisom, metod uparivanja sa
18 biračkim spiskovima; dobio sam biračke spiskove, dobio sam popis. Ovi dokumenti
19 koje sam koristio su aktuelni, dakle, ne vidim šta bi bilo koji novi izveštaj
20 mogao promeniti u mom nalazu. Ali bih ja, naravno, bio...bio ovaj...radoznao da
21 pogledamo ovaj izveštaj nego eto, nekim slučajem ga nisam imao u rukama.

22 P: Tokom svog svedočenja, međutim, ja sam shvatila da ste bili u
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kontaktu sa Odbranom u zadnje tri godine. Vi niste dobili jedan od ta tri
2 dokumenta od njih?

3 O: /prevod engleskog transkripta: "Nisam."/

4 P: Da li bi Vas iznenadilo da otkrijete da u ovoj verziji iz 2005., kao
5 i u onim ažuriranim podacima koje je izdala demografska jedinica, da su uzeli u
6 obzir ne samo izvještaj iz 1997. i 1998. odnosno, biračke spiskove, već isto
7 tako i birački spisak iz 2000.?

8 O: Pa, moram priznati da me to ne bi iznenadilo. Sem toga, ne vidim šta
9 se time može dobiti jer ustvari, to je spisak koji je dalji od događaja nego ova
10 dva spiska 1997. i 1998. i samim tim je manje meritoran za ovo poređenje. Znači,
11 manje je referentan za ovo poređenje i za cilj koji se želeo postići, a to je
12 dokazivanje verodostojnosti sa aspekta, sa aspekta činjenice da lica na spisku
13 nestalih nisu bila prisutna među biračima u kasnijim momentima. Ono što bi me
14 iznenadilo, to je da je upotrebljen spisak birača iz 1996. godine.

15 P: A zbog čega bi Vas to iznenadilo, gospodine?

16 O: Pa zato što je spisak birača iz 1996. godine bliži događaju i
17 merodavniji za cilj koji se želi postići.

18 P: O tome ste juče govorili. rekli ste da znate da su izbori održani
19 1996., ali niste znali da li su bili parlamentarni ili koja je bila vrsta
20 izbora. Isto tako ste rekli da nemate nikakvo objašnjenje zbog čega ti izbori
21 nisu korišteni od strane demografske jedinice Tužilaštva, OTP-a, je li tako?

22 O: Tako je.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: U izvještaju koji ste pregledali, onaj od februara 2000., dokazni
2 predmet je P00571, strana 9 - zamolila bih da se sada ovo pokaže na ekranima.

3 Ovdje biste trebali da vidite prevod na B/H/S ovog dokumenta. Ja ću Vam
4 samo sada navesti koji je to dokument. To bi trebalo ustvari biti sljedeća
5 stranica na B/H/S-u. Ako pogledate drugi pasus ovog dokumenta, druga rečenica u
6 tom pasusu kaže: [na B/H/S-u] "Međutim, izbori 1996. godine, nije bilo, a
7 umjesto toga je korišćen popis iz 1991. godine."

8 [simultani prevod] Znači, ustvari, ste mogli da vidite objašnjenje zbog
9 čega nije korišten popis iz 1996. i to u samom onom izvještaju na koji ste se i
10 pozivali, zar ne?

11 O: Da. Ali ovde, ja sam saznao, znači, naknadno sam saznao da su
12 postojali izbori 1996., pa sam pretpostavljao da su tada sačinjeni i neki
13 birački spiskovi. Međutim, ovde kaže da registrovanja kao takvog za izbore nije
14 bilo i da je umjesto toga korišćen popis. To znači da su na osnovu popisa
15 generisani birački spiskovi. Sad nije jasno, ponovo, zašto opet ti birački
16 spiskovi nisu upotrebljeni za ovo poređenje.

17 P: Da li bi Vas iznenadilo da znate da nije postojala unificirana
18 elektronska baza podataka kakva je postojala poslije 1997., 1998. i kasnije?

19 O: Pa, naravno da me ne bi iznenadilo. To su neke dopunske informacije
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 koje ja nisam imao. Ja sam samo rekao da su postojali izbori i da su postojali
2 birački spiskovi pa mi nije jasno zašto nisu upotrebljeni u analizi takođe.

3 P: Zahvaljujem. Vi ste sačinili vrlo detaljan i tehnički demografski
4 izvještaj koji bih sada htjela da pogledamo. Vi ste imali, naravno, dovoljno
5 prilike da pregledate svoj izvještaj, zar ne?

6 O: Da.

7 P: I da provjerite da li ima ikakvih grešaka?

8 O: Pa, priznajem da sam naknadno otkrio par slovnih grešaka.

9 P: Međutim, one ne mijenjaju sadržaj i značaj Vašeg izvještaja?

10 O: /prevod engleskog transkripta: "Ne, ne, ostaje ista..."/ ...suština.

11 P: Hvala. U izvještaju se koriste sve informacije na koje ste se
12 oslanjali kao i sve informacije koje ste uzeli u obzir u pripremi, zar ne?

13 O: Da.

14 P: Kada ste sačinjavali ovakav izvještaj, slažete se da morate biti
15 neutralni?

16 O: Naravno.

17 P: Objektivni?

18 O: Pa, naravno.

19 P: I da treba pažljivo da razmotrite sve informacije koje imate na svom
20 raspolaganju?

21 O: Da.

22 P: I trebate pažljivo analizirati informacije da vidite da li su tačne?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: To, kako da Vam kažem, to nije uvek moguće. Dakle, ja ne mogu da
2 ulazim u pitanja kao što je na primer, da li je tačna informacija, zvanična
3 informacija koju je dao predsednik predsedništva, recimo, opštine Srebrenica i
4 opisao broj stanovnika jer to bi onda vodilo u neka druga... neku drugu vrstu
5 veštačenja, a to je pitanje verodostojnosti dokumenata i tako dalje i to ne
6 spada u moj... u moj domen analize.

7 P: Ali ćete se složiti sa mnom da je važno pažljivo analizirati
8 informacije kako biste bili sigurni da su kompletne?

9 O: Informacije najčešće i nisu kompletne ako je reč o zahtevima analize
10 ove vrste. Dakle, zato sam i upotrebljavao mnogo izvora podataka.

11 P: Ali, u najmanju ruku, da biste napravili ovakav izvještaj, morali ste
12 da provjerite i analizirate informacije kako biste bili sigurni da su dovoljne?

13 O: Pa da, načelno da, mada naravno, pitanje analize informacije ima
14 mnogo aspekata.

15 P: I morate da vidite da su dovoljno pouzdani kako bi podržavale
16 zaključke do kojih ste došli, zar ne?

17 O: Sve što je zvanični dokument smatrao sam pouzdanim.

18 P: A šta podrazumijevate pod zvaničnim dokumentom, kako bi bilo jasnije?

19 O: Pod zvaničnim dokumentom podrazumevam da se u tom dokumentu javlja
20 naslov određenoga institucionalnog subjekta.

21 P: Subjekta odnosno institucije kao što je Međunarodni crveni krst ili
22 nešto konkretnije?

23 O: Sve što ima institucionalnu formu. Dakle, sve što zadovoljava osnovne
24 propozicije institucionalnog subjekta.

25

26

27

28

29

30

1 P: Složit ćete se sa mnom da je važno da morate pažljivo analizirati
2 informacije kako biste bili sigurni da su pouzdane kako bi mogle da podrže
3 zaključke do kojih dođete?

4 O: To je naprosto jedan zahtev koji je notoran s aspekta svakog
5 istraživača.

6 P: Ovo je posebno važno u ovom predmetu zato što Vi znate da se Vaš
7 izvještaj ponudio kao dokaz.

8 O: Za mene je u svakom predmetu to važno i u svakoj analizi i u svakoj
9 studiji jer moje iskustvo je vrlo dugačko u pogledu kao analitičara i kao
10 eksperta za ovde konkretno demografska, statistička i druga pitanja koja su
11 relevantna u tom korpusu.

12 P: Zahvaljujem. Iako to možda jeste neizbježno, ipak je važno u svakoj
13 tehničkoj analizi kao što je Vaša da se izbjegnu pretpostavke, zar ne?

14 O: Ne. Dakle, kad je reč o analizama, statističkim, demografskim i tako
15 dalje, važno je da se naglasi pretpostavka. Dakle, ono što nije dobro u tim
16 analizama kada se izvodi određeni sud na osnovu nekih informacija i nekih
17 pretpostavki ako se izbegava reći ta pretpostavka ili ona nije evidentna već iz
18 samoga /nerazgovijetno/. Naprosto, analize, bilo da je reč o računima, bilo da
19 je reč o ukrštanjima, bilo da je reč o indikativnim računima, bilo da je reč o
20 određenim projekcijama, bilo da je reč o nekim predviđanjima, bilo da je reč o
21 sagledavanjima, rekonstrukcijama prošlosti kroz brojeve i tako dalje, dopušta
22 uvođenje određenih pretpostavki pri čemu se naravno te pretpostavke moraju i
23 iskazati, naglasiti.

24 P: Ali složiti ćete se sa mnom da je uvijek bolje i tačnije oslanjati se
25 na činjenice koje se mogu utvrditi i potkrijepiti?

26 O: U nauki...u nauci ne. U nauci su činjenice takođe i plauzibilne
27 pretpostavke. Naravno, ja razumem ovaj... specijal... kako da kažem...
28 specijalni okvir u procesima kao što je ovaj i tako dalje u kome se... u kome se
29 zapravo u svedočenjima koja, da kažem, nisu obavezno ekspertska, insistira samo
30

1 na faktografiji i gde nije moguće iznositi pretpostavke ili indicije o kojima
2 govorimo. Naravno, ja nekad, ja precizno u nalazu govorim o dokumentima ili
3 faktima, a takođe govorim i o indicijama. I upotrebljavam reč indicija namerno,
4 da bi se to razlikovalo od takozvanog egzaktnog dokaza ili nalaza.

5 P: Gospodine, u Vašem izvještaju Vi kažete da je cilj tog izvještaja da
6 se ocjene metode kojima se koristio Helge Brunborg u svom radu i to je ustvari,
7 u 2. paragrafu Vašeg izvještaja. Drugi cilj izrade Vaših izvještaja bio je da se
8 iznese ekspertiza, mišljenje stručno, o broju ljudi koji su nestali u Srebrenici
9 u julu 1995. Je li to tačno?

10 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

11 P: Kako biste to i učinili kao demograf, morate utvrditi i prije svega,
12 da li su ljudi koji su prijavljeni kao nestale osobe uopće postojali?

13 O: To je deo postupka koji su sproveli Brunborg i Urdal. Ja pak,
14 ponavljam delimično taj postupak, u meri, u onom delu gde on predstavlja
15 automatsko, odnosno kompjutersko uparivanje sa popisom stanovništva kao
16 legitimnim izvorom informacija za dokazivanje da su te osobe uopšte postojale i
17 na kraju, dovodim do zaključka da taj postupak i to uparivanje nemaju, kako da
18 kažem, ograničenje i da je u tom pogledu, za svako lice koje bi se našlo na
19 spisku nestalih, moguće naći preko odgovarajućih pravila i tako dalje,
20 odgovarajuće lice u popisu stanovništva.

21 P: Hvala Vam, gospodine. Spominjete kompjutersko uparivanje sa...
22 uparivanje popisa stanovnika sa brojem stanovnika. Što Vi mislite pod time kad
23 kažete da se oslanjate samo na kompjutersko uparivanje, bez dodatne vizualne
24 analize parova koji su postignuti?

25

26

27

28

29

30

1 O: Dakle, nije reč, naravno, o uparivanju broja i popisa nego je reč o
2 uparivanju spiska nestalih sa popisom stanovništva. Kad kažem "automatsko" tj.
3 kompjutersko uparivanje, misli se na primenu 71. pravila koja predstavljaju
4 relaksaciju jedinstvenog ključa identifikacije i što je u mom nalazu prikazano u
5 prikazu 1. Naravno da - to sam naglasio više puta - ja nisam mogao ponavljati
6 postupak vizuelno ili kako bi se reklo u izveštaju Brunborga i Urdala
7 konzervativnog kriterijuma u smislu da iz skupova koji odgovaraju prema nekom od
8 pravila za dato lice izdvojim, eventualno nađem ono lice koje odgovara licu sa
9 spiska nestalih. Tu i jeste osnovni problem čitavog postupka jer je, sa moje
10 tačke gledišta, s obzirom na važnost ovog spiska nestalih i važnost ovoga
11 procesa o kome... koji ste i sami potencirali, bitno dokumentovati jedno po
12 jedno lice sa spiska nestalih kako je do kraja provedena procedura pronalaženja
13 odgovarajućeg lica u popisu stanovništva. Dakle, ne samo ovaj deo izdvojenih
14 skupova na osnovu pravila, nego dalje i na osnovu vizuelnog tj. konzervativnog
15 kriterijuma koje je lice opredeljeno kao identično onome licu u spisku nestalih
16 od koga smo krenuli. S moje tačke gledišta, tu prestaje zapravo nauka.

17 Tu moramo da se vratimo na dokumentovanje odluka dakle, subjektivnih
18 odluka istraživača ili, da kažem, eksperta koji odlučuje da li je neko lice
19 postojalo ili nije postojalo, na osnovu čega to odlučuje i na osnovu čega kaže
20 ili zna da je određeno lice na spisku nestalih istovremeno i ono lice u popisu
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Stanovništva. Odnosno, na drugoj strani da to lice nema svog para u biračkom
2 spisku, tj. ako se podudaraju osnovni identifikacioni elementi, zašto je
3 odbačeno lice u spisku birača kao mogući par odnosno kao identično lice tog lica
4 iz spiska nestalih.

5 PREVODITELJICA: Mikrofon za gospođu Šoljan.

6 P: Međutim, Vi uvidate dakako da, s druge strane, isključivo
7 kompjutorsko uparivanje će dakako izbjeći određene greške. Drugim riječima,
8 nećete moći uvidjeti određene greške ako taj posao obavlja samo kompjutor, zar
9 ne?

10 O: Kompjutersko uparivanje ovde je racionalno poslužilo kao prva faza u
11 procesu uparivanja odnosno pronalaženja identičnog lica, na primer u popisu.
12 Prva faza, to znači da se redukuje broj potencijalnih, potencijalno identičnih
13 osoba kako bi se potom vizuelnim uvidom tj. konzervativnim kriterijumom
14 opredelili za ono lice koje smatramo identičnim. Drugim rečima, kriterijumi nisu
15 služili za to da bi se izbegle neke greške nego da bi se zapravo suzili skupovi
16 i da bi se posao vizuelnog pregledanja učinio manje zahtevnim u pogledu vremena
17 i u pogledu koncentracije jer zamislimo sada da neko za svako lice sa spiska
18 traga u celom popisu od 4.000.000 ljudi za identičnim licem. Dakle, traženi
19 su...tražena su ona lica koja po nekim elementima. U kriterijumima ti elementi
20 su da kažem vrlo, vrlo... od najmanje rigoroznog do najrigoroznijeg sve slabiji
21 i slabiji, dakle, da bi se u tim skupovima, da bi se našli ti skupovi u kojima
22 će se tragati onda vizuelno za tim licem. Doduše, na osnovu izveštaja ja nisam u
23 stanju da pretpostavim koliki je posao trebalo obaviti na primer da bi se neko
24 lice pronašlo čak i u vrlo suženom broju, kao na primer u broju od 118.000 lica.

25

26

27

28

29

30

1 P: I, gospodine, kao što znate jer ste pročitali i iskaz gospodina Helge
2 Brunborga i pročitali ste u najmanju ruku njegov izvještaj iz 2000. godine. Ovaj
3 naporan posao se odvijao od... u najmanju ruku od 1998. Dakle, radi se o
4 desetogodišnjem radu gdje se koristilo i kompjutersko uparivanje i vizuelna
5 analiza. Ali, prijeći ću na nešto drugo. U suštini Vi smatrate spornom
6 metodologiju koju je demografska jedinica koristila, ali Vi ste se u svojem
7 izvještaju bavili istim pitanjima: koliko je ljudi nekoć bilo živih, a koliko ih
8 je možda mrtvih ili nestalih.

9 O: To su sasvim dva različita cilja i pristupa. Dakle, ja sam se bavio
10 brojevima na osnovu dokumenata. Kol'ko je nekoć bilo ljudi živih, koliko mrtvih.
11 Ja se naravno nisam bavio niti sam se mogao baviti derivacijom spiskova. Ali sam
12 se bavio problemom derivacije spiskova i metodologijom derivacije spiskova od
13 strane Urdala i Brunborga. Tu derivaciju spiskova smatram nedovolj... tu
14 derivaciju spiskova smatram nedokumentovanom i metodološki neutemeljenom u
15 smislu transparentnog i jasnog pokazivanja kako je u konačn... u konačnoj stanci
16 pronađeno određeno lice sa spiska u popisu ili zašto je neko lice sa biračkog
17 spiska odbačeno kao identično, a veliki broj identifikacionih elemenata se
18 slagao.

19 P: I doista, prema Vašem izračunu, popisa nestalih Brunborgovog, a to je
20 ustvari onaj ažurirani Brunborgov popis nestalih, pa i prema popisu stanovništva
21 iz 1991. Vi ste - dakle, po tom Vašem izračunu došli do brojke od 2.943 osobe
22 odnosno nestalih.

23 O: To je -

24 P: To je u 27. paragrafu Vašeg izvještaja.

25 O: Da. To je jedan od ovde onako, u izvještaju naglašanih ili izvedenih
26 šest indikativnih računa. Dakle, moramo razlikovati ono što zovem jer sam to

27

28

29

30

1 naglašavao više puta - indikativni račun i ono što smatram... ono što smatram,
2 da kažem, dokazom kao takvim u smislu... u smislu... u smislu neoborivosti.
3 Dakle, kad kažem "indikativan" to znači: da sam upotrebio dosta strog
4 kriterijum, odnosno najstroži koji mož' se upotrebi da bi se uparivali birački
5 spiskovi... da bi se uparivao spisak nestalih i popis. Taj kriterijum nije strog
6 kao jedinstveni ključ jer nas /sic/, na primer, ne sadrži mesto rođenja ili
7 mesto boravka već sadrži, dakle, najosnovnije: ime, prezime, ime oca i godina
8 rođenja.

9 Dakle, po tom kriterijumu, po tom ključu, po toj iden... po tako
10 komponovanoj iden...identifikaciji, ja sam došao do jednog indikativnog broja od
11 2.943. Zašto kažem indikativnog? Zato što je taj broj važan u kontekstu drugih
12 indikativnih brojeva. Dakle, ja ne kažem da ovaj broj sâm po sebi predstavlja
13 broj nestalih, ali on upućuje na mogući broj nestalih u kontekstu drugih
14 indikativnih brojeva koji su na drugi način dobijeni i izvedeni. Ovde sam to
15 prikazao u posebnom... posebnom iskazu o onih šest indikativnih brojeva.

16 P: Ta brojka, popis ljudi koji je po Vama finalna lista do koje ste
17 došli Vašim konzervativnim ili strogim kriterijem, dakle, mi nemamo pristupa
18 tome u Tužilaštvu. Da li je to u prilogu Vaših izvještaja?

19 O: Da. To je u elektronskoj formi u...u... kod mog asistenta odnosno, to
20 imamo kao i ove... kao i ova poređenja to imamo u elektronskoj formi.

21 P: Molimo tim Obrane gospodina Popovića da nam konkretno kaže gdje se na
22 ta dva CD-a nalazi radni proizvod, upravo taj dokument tablice. I željeli bismo
23 doći do popisa imena do kojeg se došlo uparivanjem Brunborgove liste sa popisom
24 stanovništva iz 1991., molim vas. Ne mora to biti odmah. Samo bismo to željeli

25

26

27

28

29

30

1 dobiti i to saznati tokom dana. Hvala.

2 Željela bih da nabrzinu prokomentiramo ovu usporedbu, a zatim ćemo ići
3 na ovih šest indikativnih rezultata o kojima ste upravo govorili. Ili barem dio
4 toga. Jedna stvar mi je pala na pamet, a to je da popis stanovništva iz 1991.
5 godine sadrži podatke koje ste Vi koristili sa Vašim kriterijima. Imate, dakle:
6 ime, prezime, ime oca i godinu. E sad, često, možda ne često, ali svakako će
7 biti situacija u kojima se očevo ime može zapisati ne u nominativu već u
8 genitivu. Dakle, u tom padežu.

9 Ispričavam se, u zapisniku ne stoji Vaš odgovor - "da" - molim Vas da
10 ponovite.

11 O: Pitanje je... oprostite, možete li ponoviti pitanje?

12 P: U popisu stanovništva iz 1991. godine ima situacija u kojima se očevo
13 ime ne navodi u padežu nominativa. Recimo, dakle, Ramiz, već u genitivu, pa će
14 onda ime biti zapisano kao Ramiza. Jesam li u pravu?

15 O: Pa, da, u pravu ste, mada se to... mislim, u popisima nešto rjeđe
16 situacije pošto su posebne linije... date.

17 P: Da, postoji. Međutim, sigurno ste naišli na takve situacije gdje ima
18 upotreba genitiva. Prema tome će sama ta riječ biti drugačija. I kad Vi
19 primjenjujete Vaša četiri ova mudra kriterija, ako ste primijenili ime u

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 nominativu, onda ono će biti odbačeno. Automatski će ga kompjutor u obradi i
2 traženju parova odbaciti, zar ne?

3 O: Da, to je tačno.

4 P: Hvala Vam. Pogledajmo neke i od podataka koje ste detaljno
5 proanalizirali. Govorili ste već o tablici, na 10. stranici Vašeg izvješća na
6 B/H/S-u i tu govorite o dokumentima na kojima to zasnivate, na kojima zasnivate
7 Vašu analizu. To je 10. strana na B/H/S-u i 6. strana na engleskom. To je
8 dokazni predmet 1D1129.

9 O: Na šta mislimo, na tabelu 1?

10 P: Tabela 1, tako je. U tabeli 1, u prvom stupcu, pozivate se, dakle, na
11 dokument broja stanovnika.

12 O: /nerazgovijetno/ ...kojima se /nerazgovijetno/ ...na neki način
13 specificira broj stanovnika.

14 P: I ti se dokumenti konkretno spominju u Vašem izvještaju i danas ste o
15 njima i razgovarali u Vašem iskazu kad ste odgovarali na pitanja gospođe
16 Tapušковиć?

17 O: Da.

18 P: U Vašem izvještaju, u ovoj tablici ste naveli konkretne brojke koje su
19 reprezentativne za broj stanovnika, jer kao što kažete u 33. paragrafu: "One su
20 vrlo detaljno i vjerno dokumentirane.".

21 O: U 32... Na koji... aha... U paragrafu - trideset i kom?

22 P: 31.

23 O: Verojatno, misli se, ovde je rečeno da su "verno dokumentovani", ne
24 "detaljno".

25

26

27

28

29

30

1 Vi ste rekli "detaljno". Ovde je rečeno "verno dokumentovani".

2 P: Možda je došlo do greške u prijevodu.

3 O: /nerazgovijetno/ ... mogu misliti da u tim dokumentima imam neke
4 strukture, detaljne strukture stanovništva i tako dalje. Međutim, ovde je reč o
5 dokumentima kao takvim.

6 P: I Vi ustvari, u Vašoj tablici niste uključili tri dokumenta o kojima
7 kasnije govorite zato što su ti dokumenti sadržavali procjene od 43.000
8 stanovnika Srebrenice, 42.000 i 40.000. Je li tako?

9 O: To sam obrazložio.

10 P: I Vi ste danas tokom Vašeg iskaza rekli da su te brojke prenapuhane
11 odnosno nepotvrđene. Vi međutim, u ovoj tabeli jeste naveli, kao što vidimo,
12 četiri preostala dokumenta koja su popisana odvojeno kako bi se dala jedna
13 indikativna predodžba o kojim se brojkama radi kad je riječ o stanovnicima
14 Srebrenice između 1995., odnosno januara 1991. i 1995.

15 O: Da.

16 P: Naveli ste ih zasebno zato što po Vašem stručnom mišljenju svaki od
17 tih dokumenata daje zasebno i neovisno potkrepljivanje. Dakle, zasebno i
18 neovisno potkrepljuje vjerojatan broj stanovnika pred pad Srebrenice 1995. je li
19 tako?

20 O: Tako je.

21 P: A te brojke se kreću sve otprilike negdje 37.000, 37.525, 37.211,
22 37.051, 37.255. Je li tako?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Tako je.

2 P: Oslanjali ste se na četiri dokumenta kao temelj Vašeg računa. Četiri
3 zasebna i nezavisna dokumenta kao temelj Vašeg računa.

4 O: Mislite na dokumente koji se odnose na broj raseljenih? Da.

5 P: Tako je.

6 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ako bismo u elektronskoj sudnici mogli
7 prizvati dokument 1D312. Je li moguće da se istovremeno dobije dokument P3471 pa
8 da ih stavimo jedan kraj drugoga? Ako ne, onda mogu zatražiti da se stavi na
9 grafoskop.

10 Gospodine, molim Vas da bacite pogled na oba dokumenta i da nam kažete
11 koji datum nose.

12 O: Nose isti datum.

13 P: U redu. Možete li nam reći tko je potpisao ova dva dokumenta?

14 O: Salihović Fahrudin.

15 P: Ustvari, gospodine, radi se o istim dokumentima. Zar ne?

16 O: Radi se o istim dokumentima.

17 P: Dobro.

18 O: Ne vidim... pre svega, to su kopije dokumenata...

19 P: Ali ako pogledate brojke - pogledat ćemo brojke zajedno - prije svega
20 /nerazgovijetno/ ...

21 O: Da, brojke su iste, da.

22 P: I ustvari, rečenica na dnu kao i brojke su iste, zar ne?

23 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

24 P: Kad ih zbrojite, brojka bi trebala biti 37.255. Je l' tako?

25

26

27

28

29

30

1 O: /prevod engleskog transkripta: "55, da."/

2 P: Dobro. Sad bih Vam željela pokazati dokument - 1D312 je ustvari
3 dokument koji Vi navodite u 37. paragrafu.

4 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

5 P: 4. stavak. Dokument s desne je dokument koji Vi spominjete u 37.
6 Brojka je 37.525, a ne 255 /u engleskom transkriptu: "225"/. A u 40. paragrafu
7 se spominje isti taj dokument.

8 O: To je... to je greška u ovoj slov... ova... u kucanju broja, dakle,
9 koji nisam primetio. Umesto "5" gore treba da bude "2"... Ne menja, ne menja
10 suštinu ni bilansa ni...

11 P: Dobro, gospodine. Ako se vratimo na tabelu broj 1, Vi ste nam rekli
12 da su bile četiri odvojene linije koje su odvele do šest indikacija,
13 indikativnih brojki koje su ukazivale na koliko je ljudi moglo živjeti u
14 Srebrenici između 1991. i 1995. i ustvari, cijeli ovi redovi su isti taj red.
15 Oni su temeljeni na istom tom dokumentu. Sad da Vam to bude još jasnije: dakle,
16 tabela 1 na 10. stranici spominje ukupni broj stanovnika - to je 37.525, to je
17 prvi onaj red, a zadnji red Vaše tabele broj 1 spominje 37.255.

18 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Oba ova dokumenta su iz januara 1994.?

2 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

3 P: Kao što smo upravo vidjeli, iste brojke, isti datum, ista osoba u
4 potpisu - to je ustvari, jedan te isti dokument?

5 O: Vrlo je moguće da je to isti dokument mada sam ga ja... ih ja
6 tretirao kao dva različita dokumenta, a ovde je bila... verovatno zato što je u
7 prvoj koloni kucanjem nastala jedna greška koju nisam primetio. Umesto "5" treba
8 da stoji "2". Međutim, to ne menja priču o indikativnim brojevima jer je iz ove
9 tabele izveden samo jedan indikativni broj. Ovde je pomenut 2.988 kao
10 naj...gornja granica, a ustvari bi se ta granica zbog ove greške spustila na
11 2.718.

12 P: U redu. Hvala. Ali ukratko, Vaša bi tabela trebala imati samo tri
13 reda koja se odnose na stanovništvo Srebrenice, zar ne?

14 O: Tako izgleda sada.

15 P: U redu. Molim da se vratimo na P03471 na trenutak. Oslanjajući se na
16 ove brojke, niste uzeli u obzir nikakve dodatne podatke, zar ne?

17 O: U ovom... u referisanju broja stanovnika, ne. Odnosno, u referisanju
18 ovog broja stanovnika od 37.255, nisam se mogao poslužiti nikakvim drugim jer je
19 to naprosto podatak koji je referisan ovim dokumentom.

20 P: Dakle, dokumenti i brojke nisu uza se imale popis imena?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ja nisam video takve popise.

2 P: A dokument nije sadržavao niti JMBG-ove ili nešto slično?

3 O: Kažem - nisam imao takve popise imena jer onda ne može... ne mogu
4 pretpostaviti da li postoje ili ne postoje kao takvi. Ne verujem da postoje
5 u...u... za... u smislu statističke evidencije, ali verovatno su ovi brojevi
6 sačinjeni na osnovu evidencije za potrebe organa, lokalnih organa.

7 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, ja još imam dosta pitanja.
8 Možda bi ovo bilo dobro vrijeme za pauzu.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim da je upravo vrijeme za to. Imat
10 ćemo pauzu 25 minuta. Mislite li da ćete završiti sa svojim ispitivanjem tokom
11 današnjeg dana?

12 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Da.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li trebamo onda i dalje ovog
14 sljedećeg svjedoka držati na čekanju ili ne? Ako je uopće ovdje. Molim da
15 provjerite. U međuvremenu, Vi i gospođa Tapušковиć ćete se povezati sa tajnicom
16 kako biste se pobrinuli da naredni svjedok, ako je ovdje, više ne čeka. Imamo
17 pauzu.

18 SUĐSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

19 ... Početak pauze u 17.46h

20 ... Sjednica nastavljena u 18.15h

21 SUĐSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim, ustanite.

22 Izvolite sjesti.

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođu Šoljan, izvolite.

24 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

25 P: Ranije u svom svjedočenju rekli ste nam da ste isključili broj
26 stanovništva Srebrenice - tri dokumenta sa brojem stanovnika Srebrenice i to

27

28

29

30

1 brojeve 40.000, 42.000 i 43.000 osoba?

2 O: Da.

3 P: Ali, dokumenti na koje ste se oslanjali nisu sadržavali spiskove
4 imena, spiskove JMBG, nikakve informacije koje bi im davale verifikaciju, koje
5 bi Vam omogućavale da se u te podatke i pouzdate, zar ne?

6 O: Aa... u ovom kontekstu, u kontekstu pouzdanosti koji ste zapravo sad
7 naglasili, relevantna je administrativna pouzdanost, ne i pitanje statističkog,
8 demografskog ili evidencijskog istraživanja pouzdanosti brojeva koji su navedeni
9 u ovim dokumentima.

10 P: U redu. Ali, složiti ćete se sa mnom da dokument koji dolazi direktno
11 od statističke organizacije u Srebrenici bio isto relevantan kao i dokument koji
12 je dolazio, na primer, iz UNPROFOR-a, a Vi ste se pouzdavali u dokumente iz
13 Srebrenice i koji su dolazili od Ujedinjenih nacija?

14 O: Ne. Dakle, dokument koji dolazi iz odeljenja statistike i šalje se
15 dakle... aa... od predsednika predsedništva opštine i šalje se statistici je
16 relevantan jer je i njegov...njegov predmet, zapravo, broj stanovnika. A ako
17 govorimo o dokumentu UNPROFOR-a, onda se vidi da taj dokument ne... nije svojim
18 predmetom namenjen utvrđivanju broja stanovnika. On uzgred pominje broj
19 stanovnika, pa čak se na jednom mestu i naglašava kao neproveren. Pri tome, to
20 su očigledno nepotvrđeni brojevi stanovnika jer su zaokruženi. I ne oslanjaju se
21 na nijedan zvanični dokument lokalnih autoriteta.

22 P: U redu. Ali složiti ćete se sa mnom da dokumenti o kojima smo govorili
23 prije pauze ne sadržavaju nikakve spiskove niti bilo kakve podatke za

24

25

26

27

28

29

30

1 verifikaciju koji bi im bili priloženi?

2 O: Ja nisam dobio takve spiskove, ali to ne znači da iza ovih dokumenata
3 u *backgroundu*, dakle, administracije koja stoji iza ovih autoriteta kao što je
4 predsjednik predsjedništva opštine Srebrenica ne postoji takvi ili nisu postojali
5 takvi spiskovi. Naime, sasvim je opravdano pretpostaviti da su takvi spiskovi
6 postojali zato što je ovde specificiran broj stanovnika i štaviše, predstavljen
7 po distribuciji lokalnog stanovništva, raseljenog unutar zaštićene zone i takođe
8 doseljen od izvan zone i očigledno je da to nisu okru...zaokruženi brojevi.

9 P: Ali Vi sami niste učinili ništa da biste provjerili nešto o
10 postojanju takvih dokumenata?

11 O: Moram priznati da to ne... da to izlazi izvan delokruga mog posla.

12 P: Ranije ste rekli da ustvari niste pogledali najnovije izvještaje koje
13 je napravila demografska jedinica Tužilaštva. Jesam li u pravu?

14 O: Ako mislimo na pisane izveštaje koje ste Vi pomenuli, znači, ta dva
15 izveštaja, te nisam...nisam imao priliku da čitam, ali sam se oslanjao na
16 poslednje verzije spiskova na osnovu kojih su, pretpostavljam, i ti izveštaji
17 sačinjeni.

18 P: Stoga, Vi ste imali pristup onome što se naziva "nestali u
19 Srebrenici", ljudi koji su prijavljeni kao nestali ili mrtvi, nakon preuzimanja
20 srebreničke enklave od strane vojske bosanskih Srba?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: /prevod engleskog transkripta: "Nisam"/ ... razumeo pitanje.
2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, postoji jedan dokument -
3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Tapušковиć.
4 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Ja bih molila samo koleg -
5 [tehnički problemi]
6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak zato što zapisničar ima problema.
7 U redu. Izgleda da je to sada riješeno. Izvolite, gospođo Tapušковиć.
8 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Samo bih zamolila koleginicu iz Tužilaštva da svedoku
9 objasni šta znači ICMP jer je to skraćenica i da mu prenese puno značenje te
10 skraćenice.
11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Molim Vas da ovu skraćenicu
12 objasnite gospodinu Kovačeviću.
13 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Gospodine Kovačeviću, da li Vam je
14 poznata organizacija koja se zove Međunarodna komisija za nestala lica?
15 O: Čuo sam za tu organizaciju.
16 P: A skraćenicu za nju je ICMP na engleskom.
17 O: Dobro.
18 P: O toj se organizaciji govori u ranijim izveštajima od 16. novembra
19 2005., 21. novembra 2005. i ustvari, imamo mnogo dokaza o kojima se ovde u
20 sudnici raspravljalo zadnju godinu i po. Koji proizlaze iz ove organizacije,
21 ICMP. Ustvari, od oktobra 2007., od te iste organizacije ICMP imamo broj od
22 5.021 osobe koje su ekshumirane iz grobnica vezanih za Srebrenicu i čije
23 identitete imamo, odnosno identifikaciona dokumenta imamo od strane ove
24 organizacije, Međunarodne komisije za nestala lica. Da li bi Vas iznenadilo da
25 to znate?
26 O: Ne bi me iznenadilo. Ali, to je problematika identifikacije
27 ekshumiranih i ta problematika ne spada u domen moje ekspertize, a znam da je
28
29
30

1 prilično složena i da to rade veštaci sudsko-medicinske struke.

2 PREVODITELJICA: Mikrofon nije uključen.

3 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

4 P: Sasvim sigurno ćete se složiti sa mnom da je najbolji dokaz da je neka
5 osoba mrtva, a to je bio dio jednačine koju je koristila demografska jedinica
6 kad je sačinjavala svoj spisak /nerazgovijetno/ jeste dokaz smrti, to jeste
7 postojanje grobnice vezane za Srebrenicu, postojanje u grobnici koja je vezana
8 za Srebrenicu.

9 O: Dakle, naglasio sam da nisam čak ni familijaran, a kamoli stručan,
10 čak ni u najmanjem familijaran, a kamoli stručan za pitanjima identifikacije
11 leševa što je predmet sudsko-medicinske struke. I naravno, samo logički
12 zaključujem da se onda tu otvara druga vrsta pitanja oko utvrđivanja samog
13 broja, a to je pitanje valjane identifikacije ekshumiranih. Kažem, ja ne
14 pripadam toj struci, ali mi je poznato da je to delikatna stvar, delikatan posao
15 i ponekad, vrlo, kako bi se reklo, komplikovan. I, zapravo, tu naravno, onda
16 postoje i odgovarajući metodi, a i stručni nalazi i naravno, u tom smislu bi se
17 sada eventualno upustili u takve dokaze i nalaze - za šta ja nisam stručan - a
18 onda bi o tome morao da govori neko ko jeste stručan. Tako da se ja sa Vama ne
19 mogu složiti da je dovoljna činjenica da je pronađen leš ili grob...grobница
20 nekoga ko je ubijen, nestao i tako dalje i da osno... /nerazgovijetno/ i da
21 odmah potom možemo znati da je to neko ko pripada spisku nestalih.

22 P: Ali, da ste imali pristup dokumentaciji koju sam Vam navela tokom
23 Vašeg svjedočenja ovdje danas, Vi biste shvatili da to jeste složeni proces.
24 Ali, da smo imali vještaka iz te organizacije ICMP koji je došao ovamo i koji je
25 objasnio kako je ta identifikacija sačinjena i kako se došlo do tog broja, zar

26

27

28

29

30

1 Vi ne biste željeli pogledati te dokaze kako biste bolje mogli shvatiti
2 valjanost podataka, kompletnih podataka koji su pred Vama?

3 O: Ja sam ovih dana ustvari, imao priliku, zahvaljujući slučajnosti, da
4 upoznam jednog od veštaka iz te prakse, da dođem do dela ili da vidim, bolje
5 rečeno, deo dokumentacije koju on poseduje o tom... po tom pitanju, dakle, po
6 pitanju forenzičke, autopsijske, drugih identifikacija leševa. I video sam,
7 naravno, tamo drugačije brojeve od ovog broja 5.021. Ali, ponavljam, ja se ne
8 upuštam uopšte u tu vrstu... u tu vrstu ekspertize niti ona može obuhvatati moj
9 rad jer moj rad je, zapravo, ograničen na statističko, demografsko, evidencijska
10 istraživanja, a nipošto na pitanja ekshumacije, identifikacije, brojeva po tom
11 osnovu i tako dalje. I, naravno, kada bih ja bio u prilici da predlažem sada još
12 kompleksniju istragu celog tog pitanja, onda bismo sastavili tim. Dakle,
13 mešoviti tim koji bi se sastojao od stručnjaka mog profila i stručnjaka sudsko-
14 medicinskog profila pri čemu, naravno, taj tim bi onda bio mešoviti tim u kome
15 bi postojali stručnjaci sa strane Tužilaštva i stručnjaci sa strane Odbrane. I
16 onda bi se tako kompleksan tim, u međusobno interaktivnom jednom...jednom
17 sagledavanju svih činjenica, pozabavio izradom jednog kompleksnijeg, predmetno
18 kompleksnijeg izveštaja. A to bi potrajalo, po mojoj oceni, je l' da, još par
19 godina.

20 P: Da Vas još nešto pitam: da li Vas je Obrana isto tako obavijestila da
21 je ICMP do 30. novembra prošle godine dobio podatke za DNK za 7.772 osobe za
22 koje je prijavljeno da nedostaju u Srebrenici? Kao prvo - da li znate za
23 postojanje te informacije?

24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Tapušковиć.

25

26

27

28

29

30

1 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Svedok je već u nekoliko navrata rekao da on nema veze u
2 svom obavljanju posla sa identifikacijama. I on... Ne... maločas je apsolutno
3 rekao vrlo jasno da je njegovo statističko-demografska pitanja kojima se on bavi
4 nemaju veze sa identifikacijom, da l' je klasična ili DNA.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Međutim, ja ipak mislim da je suština
6 pitanja gospođe Šoljan usmjerena više na brojku koja se pokazuje u dokumentu
7 nego na bilo šta drugo i da se svjedoka pita to da li je upoznat sa tim
8 dokumentom ili nije. Tako da, on to može da odgovori na to pitanje i onda ćemo
9 nastaviti otuda.

10 SVJEDOK: Ja nisam, naravno, upoznat s ovim dokumentom jer sam i inače
11 smatrao da ta vrsta dokumentacije ne pripada mom delokrugu posla. Ali, kao čovek
12 koji ima neka šira... neko...neko šire gledište o celoj stvari, smatram da ta
13 vrsta dokumentacije nije naročito relevantna u kontekstu mog istraživanja jer se
14 u njoj nalazi odnosno, ona implicira pitanje ekspertiza identifikacije. Poznato
15 mi je od stručnjaka te vrste da je to pitanje vrlo komplikovano i da različiti
16 stručnjaci to različito vide i kvalifikuju.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

18 P: Da, gospodine, ali ste pogrešno shvatili moja pitanja. ICMP je 30.
19 novembra nama poslao pismo i rekao da imaju 7.772 osobe za koje su prijavljene
20 kao nestale. Znači, ne radi se tu o potpunoj identifikaciji već je to način na
21 koji su... na... koliko profila su imali u novembru za osobe koje nedostaju.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 To su demografski podaci, zar nisu?

2 O: Ne znam, nisam video tako...taka...takav spisak, a kol'ko vidim, ni
3 ovde u ovom primarnom izveštaju ovaj... nije...nije bio osno... nije bio osnova
4 za izvođenje spiska nestalih.

5 P: Kada ste govorili o primarnom izvještaju, na šta ste mislili?

6 O: Primarnom izvještaju Brunborga i Urdala, od hiljadu..., od 2000.
7 godine.

8 P: Ja nisam mislila na njih, ali postojali su ažurirani podaci od strane
9 ICMP-a koji su naglašeni.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Molim Vas, nemojte se prepirati sa
11 svjedokom i ograničite se na pitanja.

12 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] U redu. Ali, da kažem ovako: ako neka
13 organizacija ima određeni broj pojedinaca za koji se kaže da nedostaju, a ako ta
14 organizacija ima taj broj nestalih, da l' Vi ne biste željeli da imate pristup
15 tim podacima kako biste mogli da ih procijenite?

16 O: Pa, naravno da bih želeo da ih imam, samo što bih onda morao da vršim
17 ekspertizu nad tim podacima u smislu opet ovog: uparivanja sa popisom, sa
18 biračkim spiskovima i tako dalje. Ali, moj cilj ovde, zapravo, i nije bio...
19 primarni cilj ovde nije bio da ja izvodim ili dokazujem da je neki spisak dobar
20 odnosno da je neki spisak realni spisak, nego zapravo da opovrgnem da je ovaj
21 spisak koji imamo, spisak nestalih, koji su proizveli Brunborg i Urdal, zapravo,
22 u kontekstu svih informacija koje imamo i u kontekstu metodologije koja je
23 primenjena, ne... kako bih... kako bih rekao... neistinit. Dakle, da on nije
24 jedan valjan spisak i da se ne može potvrditi njegova valjanost na osnovi onih

25

26

27

28

29

30

1 dokumenata kojima sam raspolagao.

2 P: Ali u Vašem izveštaju Vi ste se ustvari pozivali na podatke od ICMP-
3 a. Zar nije tako?

4 O: Pa, to je... ne znam na koji sad mislite podatak. Verovatno na
5 ovaj... recite konkretno na koji podatak mislite.

6 P: Pozivali ste se na dokument koji se zove *ICTY-Srebrenica related*
7 *2.xls*.

8 O: /nečujno/ ... lica, da.

9 P: A kada ste vršili obračune s tim dokumentom, da li ste znali otkuda
10 potiče taj dokument?

11 O: Pa, verovatno sam znao. Ovde nisam to naglašavao, pa zapravo sam znao
12 da je jedan zvanični dokument koji je... - zvanični u smislu da smo ga dobili od
13 Tribunala.

14 P: A Obrana je rekla da ga je identificirala kao ID1127, ali ja bih
15 htjela da pitam da li ste Vi znali da je to dokument koji je direktno dobiven od
16 organizacije ICMP?

17 O: Moram priznati da to za mene i nije bilo toliko relevantno. Meni je
18 bitno da je taj dokument dobijen od... preko Tribunala i da po sadržini
19 predstavlja spisak identifikovanih lica. A ono što je ovde, što smo mi uradili
20 dodatnu... dodatnu informatičku obradu, to je da bismo taj spisak učinili što
21 vernijim jer je on bio prilično problematičan sa aspekta imena, sa aspekta
22 dupliciteta imena i tako dalje. I zato je on od ovih 5.673 kroz tu obradu došao
23 na četiri hiljade... na 3.947.

24 P: U redu. Demografska jedinica koristila je iste te podatke koji su
25 dobiveni od ICMP-a, a Ewa Tabeau je o tome svjedočila u februaru 2008. O tome da
26 je 6.609 podataka došlo na tom spisku koji ste Vi analizirali. A od tog broja

27

28

29

30

1 4.263 su bila identificirana lica koja su bila uparena sa živućim članovima
2 porodice koji su prijavili svoje nestale iz Srebrenice. Znači, 4.236 osobe su
3 bile uparene sa listom nestalih. To je ona sa brojem od 7.661 i dobiveno je
4 preklapanje od 50 posto. Znači, 3.837 osoba s te liste identificiranih 4.263, a
5 90 posto tih ljudi nalaze se na spisku Tužilaštva, spisku nestalih koji ima
6 Tužilaštvo, a taj spisak sadrži 7.661 osobu.

7 O: Šta je Vaše pitanje, oprostite?

8 P: Pitanje je: zar to niste trebali učiniti sa onim informacijama koje
9 ste imali na raspolaganju?

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospođo Tapušковиć.

11 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Svedoku bi trebalo biti predočeno da li je to učinjeno
12 kao nesporno od strane Odbrane.

13 SVJEDOK: Ja moram priznati da pitanje nisam razumeo ili bar nije
14 postavljeno pitanje, ali ono što mogu reći pre nego eventualno čujemo preciznije
15 pitanje, to je da je ovaj spisak, znači, koji je meni bio na raspolaganju,
16 uparen sa spiskom nestalih po imenu, prezimenu, imenu roditelja i godini
17 rođenja. Dakle, to je jedan ključ koji uzima u obzir elemente koji se nalaze i
18 na ovom spisku nestalih i u Brunborgovom... i na ovom spisku identifikovanih i
19 na Brunborgovom spisku nestalih i tu smo dobili onda 2.738 lica. To... to je
20 cifra koja bitna odudara od ovoga što čujemo od gospođe tužioca, a to je kod
21 mene, inače, jedan samo indikativni račun među ovih šest koje sam naveo.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Naravno, uparivanjem tog spiska koji je inače vrlo lošeg kvaliteta, tog spiska
2 identifikovanih, s aspekta identifikacije lošeg kvaliteta, po nekom drugom
3 kriterijumu, slabijem kriterijum, dakle, manje rigoroznom kriterijumu od ovoga
4 koji smo mi izveli verovatno bi se dobio veći broj. Ali, za mene se postavlja
5 osnovno pitanje: zašto je taj spisak identifikovanih tako loš s aspekta
6 identifikacije ako se komuniciralo i sa... ako je proces obuhvatao komunikaciju
7 sa članovima porodica i ako je vršena identifikacija putem nekih metoda koje ja
8 ne zna... ne poznajem - zašto onda taj spisak nije bolje filtriran sa aspekta
9 informacija o identitetu? Da se, na primer, ne pojavljuju... ne znam... dupla
10 imena i tako dalje.

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

12 P: Ako brojka od 5.021 jedinstvenih identificiranih pojedinaca koji su
13 ekshumirani iz grobnica jest točan, onda brojka od 3.000, Vaša brojka od 3.000
14 nije točna, je li tako?

15 O: To onda jeste tako, pod uslovom... pod uslovom da se u ekspertizi
16 sudsko... veštaka, sudsko-medicinske struke i naravno, svih drugih materijalnih
17 činjenica o vremenu i tako dalje, nestanka žrtava i tako dalje, dokaže i pokaže
18 da je ova brojka od 5.021 tačna i da je vezana, naravno, za događaj u zaštićenoj
19 zoni Srebrenica o kome govorimo. Ali ono što ja kao, pre svega matematičar koji
20 je naviknut da sumnja u sve, ne verujem to je... da je ova brojka tačna. Zašto?
21 Zato što bih se onda suočio sa neophodnošću da osporim nekih od brojeva koje
22 sam, recimo, u ovom delu pod 2. dokaza našao u dokumentima, a to je bilo broj
23 stanovnika bilo broj raseljenih. Na osnovu dostupne dokumentacije, to nije
24 izvodljivo.

25 P: Hvala Vam. Još jedno konačno pitanje. U bilješkama koje smo od Vas
26 dobili tokom pauze - imali smo ih priliku pregledati nabrzinu preko ove

27

28

29

30

1 poslednje pauze - i videli smo da je tu niz pitanja koja su otkucana kao i Vaše
2 bilješke u rukopisu. Međutim, postoji u nekoliko slučajeva i odgovori koji su
3 otkucani. Pa me zanima, pitam se tko je otkucao te odgovore, gospodine?

4 O: Pa, to je nastalo u toku priprema koje sam ja vodio u Beogradu sa
5 advokatima Odbrane i to je... neke su stvari, neke je kucala sekretarica koja
6 radi kod mene, neke sam ja, neke...neke...neke sam dopisivao, negde sam kasnije
7 rukom upisivao asocijacije, nešto sam dobio od advokata i tako dalje. Ja sad ne
8 mogu baš precizno da Vam kažem šta je ko, kada tu dopisivao jer tu je bilo, kako
9 da kažem, rada u više etapa.

10 P: U redu. Koliko sam ja uspjela primijetiti, Vi ste u nekoliko navrata
11 tokom Vašeg iskaza, čitali te bilješke, zar ne?

12 O: Ne znam da l' ste primetili da sam pri odgovaranju, da pri
13 odgovaranju nisam čitao jer sam gledao uvek napred, ali sam bilješke koristio da
14 se asociiram da ne bih tragao na određeno mesto, paragraf, broj i tako dalje. Jer
15 ovde nisu dati detaljni odgovori koje sam ja pružao, već samo asocijacije u kom
16 smeru treba eventualno da krenem. Negde su dati, a negde i nisu dati.

17 P: Hvala Vam, gospodine. Nemam više pitanja.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospođo Šoljan.

19 Gospođo Tapušковиć, imate li dodatnog ispitivanja.

20 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Da, časni Sude. I bit ću vrlo kratka - do kraja radnog
21 vremena mi ćemo završiti sa ovim svedokom. Neće imati potrebe da se vraća sutra.

22 [Dodatno ispituje gđa Tapušковиć]

23 GĐA TAPUŠKOVIĆ:

24 P: Gospodine Kovačeviću, bili ste pitani ovde o podacima iznetim od
25 strane više stručnjaka, bilo od DNA stručnjaka, stručnjaka antropologa i tako

26

27

28

29

30

1 dalje. Možete li mi reći koliko njihovi rezultati, njihovih nalaza, mogu da
2 utiču na statističko-demografska pitanja kojima ste se Vi bavili u ovom Vašem
3 radu?

4 O: Pa, ne mogu da utiču na ova pitanja, statističko-demografska. Ali
5 eventualno bi, ako se naravno upustimo u tu analizu kako sam rekao, u jednom...
6 u jednom kombinovanom timu, mogli da utiču na preispitivanje validnosti
7 informacija u pojedinim zvaničnim dokumentima koje smo koristili za... za
8 analizu. Dakle, ništa dalje. Naprosto, morali bismo onda da razmišljamo zašto
9 je, na primer, gospodin Fahrudin Salihović, potpisao takav izveštaj o broju
10 lica, a neki... neki drugi dokumenti ukazuju na nešto drugo i tako dalje. Ali,
11 to je... to bi bila ekspertiza koja bi se oteгла verovatno desetak godina ili
12 više jer je to vrlo komplikovano pitanje sada zašto je neko u datom momentu
13 zapravo krivot... krivo informisao neki zvanični organ ili zašto se u nekim
14 dokumentima nalaze takve, a ne neki drugi brojevi.

15 P: Na 48. stranici današnjeg transkripta, Vi ste bili pitani o
16 metodologiji obrade podataka. U odnosu na to, da li ste i kada primili i
17 pregledali koji od izveštaja gospodina Brunborga? 'Oćete li mi reći sada Vi, da
18 li bi se metodologija statističkog pristupa može promeniti u tom jednom
19 intervalu ili ta metodologija statističkoga rada ostaje ista bez obzira kada je
20 neki rad /nerazgovijetno/?

21 O: Naravno, malopre sam pogledao u pauzi izveštaj i on govori samo o
22 određenim detaljima oko nadopunjavanja neznatnog broja u listi nestalih u odnosu
23 na onu listu, prvobitnu listu nestalih, ali što se tiče metodologije i što se
24 tiče načina rada i tako dalje, tu apsolutno nema nikakvih promena. Sem toga,
25 naravno, u mom nalazu su korišteni spiskovi znači, oni spiskovi koji su bili
26 poslednja verzija i koji su poslužili za sastavljanje i ovih dodatnih izveštaja.

27 P: Vama je sada i predočen da je od ICMP-a stigao izveštaj najnoviji u
28 kome stoji da je spisak nestalih - na njemu postoji najmanje 7.772 osobe. Da li

29
30

1 Bi, da ste Vi tu brojku znali u momentu kad ste pisali Vaš izveštaj, promenilo
2 Vaš pristup ili bi uticalo na rezultate Vašeg izveštaja?

3 O: Pristup, naravno, ne bi promenilo. Jedino što bi omogućilo da i taj
4 spisak uporedimo na isti način sa popisom i sa biračkim spiskovima i da kažemo
5 određenu kvalifikaciju u pogledu indikativnih slaga... u pogledu broja
6 indikativnih slaganja ili neslaganja i tako dalje, kao što smo to uradili i sa
7 ovim prethodnim izveštajima iz ICMP-a.

8 P: Hvala. Takođe Vam je predočeno znači, postojanje ovog dokumenta *ICTY*
9 *Srebrenica-related...*

10 O: To je ono čime smo raspolagali.

11 P: ... koje ste Vi opisali i u svom izveštaju i naveli da je to popis
12 identifikovanih. Recite mi, da li bi na bilo koji način menjalo situaciju i Vaš
13 nalaz saznanje da je taj dokument od ICMP-a ili od Tribunala?

14 O: Ne, za mene je to potpuno ista stvar.

15 P: Hvala. Da se vratimo, gospodine Kovačeviću, na onaj dokument koji smo
16 već nekoliko puta pominjali. I ja sam ga pominjala i koleginica Šoljan. To je
17 dokument 1D312 - kao referencu govorim kolegama - ne moramo da ga prikazujemo na
18 ekranu koji je potpisao Salihović Fahrudin. Vi ste nam rekli da ste... taj
19 dokument smatrate određenom manipulacijom informacija kako bi se... kako bi se
20 dobila određena, u registrima koji se vode u opštinama... određena manipulacija
21 tim podacima. Recite mi, zbog čega -

22 O: Ja se izvinjavam, da Vas ispravim. Nisam rekao da smatram ovaj
23 dokument bilo kakvom manipulacijom. Nego sam rekao da ovaj dokument ukazuje na
24 manipulaciju u nekim dokumentima koji su išli prema humanitarnim organizacijama
25 u kojima sam namerno i naveo te dokumente i brojeve, koji se i bez ove napomene,

26

27

28

29

30

1 al' ova napomena je krajnje eklatantna, vidi da su to neki okrugli brojevi koji
2 najverovatnije ne odgovaraju stanju na terenu.

3 P: Možete li nam sad reći zbog čega Vi ovaj dokument smatrate pouzdanim
4 sa podacima koje nam on pruža?

5 O: Aa... zato što je on zvaničan i pri tome još on je upućen Statistici,
6 dakle, zvaničnoj organizaciji, državnoj organizaciji koja skuplja takve
7 informacije i koja proverava takve informacije u izvesnoj meri i koja se bavi,
8 da kažemo, podacima i odgovarajućim, odgovarajućom analitikom tih podataka i
9 tako dalje. Dakle, naprosto... a sem toga, teško bi se moglo razumeti da neko
10 bude motivisan da svoju statistiku krivot... krivo obaveštava o broju stanovnika
11 ili o nekim takvim vrlo...vrlo, kako da kažem, tvrdim činjenicama.

12 P: Koleginica Šoljan Vas je pitala o tom spisku identifikovanih i kako
13 ste Vi od broja koji je pet hiljada i nešto u tom spisku došli do znatno
14 redukovano broj.

15 O: Da.

16 P: Možete li nam samo reći sada koji postupak ste Vi primenili - Vi ste
17 u Vašem izveštaju na stranici 15 B/C/S verzije, paragrafu 48 pomenuli da je...
18 paragrafu 49 - pardon, da je bilo određenog "sređivanja" i izbacivanja duplih
19 imena. Možete li nam samo u dve-tri reči reći šta podrazumevate pod
20 "sređivanje"?

21 O: Pa, pošto se... pošto smo uočili da je taj spisak vrlo slabog
22 kvaliteta s aspekta identifikacionih elemenata - jer su se javljala dva imena za
23 isto lice - na primer, već smo to rekli, primer sad, to je bilo... to je
24 stavljeno pod zabranom da pominjemo imena. Dakle, negde su postojala dva imena
25 za isto lice, je l' da, na istoj liniji, a informatičkom pretragom uočeno je da
26 ima i duplih. Pa smo najpre uradili jednu operaciju. Dakle, od lica koje je
27 sadržalo dva imena, napravili smo dva lica. Znači, ako je bio, ne znam, ajd da
28 sad kažem, na primer, Miladin, moje ime i na primer, Vaše ime - kako beše Vaše
29 ime, sad sam zaboravio...?

30 P: Mira Tapušковиć.

1 O: Mira, jeste. Ako je to stajalo... ako je to stajalo u istoj liniji,
2 onda smo napravili dva. Znači, onda je bio... postojao... onda smo napravili
3 Kovačević Miladina i Kovačević Miru ili Miroslava, ajde da upotrebim neko muško
4 ime - tako smo maksimirali broj... u prvom koraku smo maksimirali broj
5 identifikovanih. A onda smo isključili ono što je dvostruko. Znači, ako smo
6 jednom našli Miladina Kovačevića, pa onda drugi put, ovaj drugi put smo ga
7 isključili. Posle ta dva koraka u informatičkom sređivanju, od 5.673 lica dobili
8 smo 3.947 lica. To je razuman postupak sa aspekta informatičkog sređivanja nekog
9 neurednog spiska.

10 P: Recite mi, da li ste imali bilo kakvih tragova da je takvo sređivanje
11 spiska sproveo i Helge Brunborg?

12 O: Mi se nis... ovaj spisak nije referisan, čini mi se, u izveštaju
13 Helge Brunborga, ali on nije ni poslužio da bi se izveli... izveo spisak
14 nestalih. Spisak nestalih je, kao što je rečeno, bio oslonjen uglavnom na dva
15 spiska. Onoga spiska organizacije *Crvenog krsta* i spiska organizacije *Lekari za*
16 *ljudska prava*, a mi smo ovaj spisak koristili naprosto zato što smo ga dobili i
17 što smo onda uočili da i on pokazuje određene indikativne brojeve nakon
18 sređivanja.

19 P: U redu. Sada mi još recite da li Vi ste u bilo kom od dokumenata koje
20 ste pregledali u pripremi i izradi ovog izveštaja videli da je Helge Brunborg
21 rekao da je osobu pod tim i tim imenom i prezimenom i tim i tim podacima na
22 listi nestalih našao pod istim imenom, istim prezimenom i tako dalje na tom i
23 tom spisku, bilo da je to sada popis stanovništva ili je to u pitanju birački
24 spisak?

25 O: Nisam našao. Dakle, moja osnovna i konačna zamerka na osnovu
26 sagledavanja svih elemenata, bilo metodologije, bilo izveštaja i samog spiska
27 jest..., sastoji se u tome da nema dokumentovanja relacija u trouglu spisak
28 nestalih-popis-birački spiskovi.

29 I ja smatram da je to najneophodniji posao u ovoj... u ovom... kod ovog
30 zadatka zato što se za svako pojedinačno nestalo lice mora sagledati koje je to

1 lice u popisu stanovništva - da bi se videlo da je to lice postojalo.

2 A koje je lice koje ima identične elemente identifikacione, kao što su
3 na primer, za ova 22 lica: ime, prezime, datum, godina rođenja, ime oca - koja
4 su odbačena - zašto su odbačena i kakva je... kakvi...kakvi kriterijumi su
5 poslužili da se to lice odbaci ili da se prihvati, ako je reč o popisu
6 stanovništva.

7 Naprosto, to je temelj utvrđivanja verodostojnosti ovoga spiska, u
8 statističko-demografskom smislu i kao takav, on mora biti dokumentovan od lica
9 do lica. Bez obzira što bi to bilo opsežno i sa aspekta pisanja i sa aspekta
10 rada jer naravno, da se pozovemo opet na tužitelja, takav jedan... ovakav jedan
11 proces nije pitanje određenih materijalnih konsekvenci i tako dalje, već je
12 krucijalno pitanje žrtava i broja ljudi koji su nestali ili umoreni u događajima
13 oko Srebrenice dve hiljade... 1995. godine.

14 P: Moje poslednje pitanje Vama bi bilo sada - gospodine Kovačeviću,
15 pominjete taj trougao. Znači, da li Vi u Vašem radu koji je zabeležen na ova tri
16 kompakt-diska o kojima smo pričali, Vi možete da dokumentujete tu interakciju
17 između... u okviru tog trougla između spiska nestalih, popisa stanovnika i
18 biračkih spiskova?

19 O: Sve ove operacije koje... svi ovi nalazi koji su navedeni u izveštaju
20 se mogu dokumentovati preko ovih informatičkih obrada, bilo da je reč o
21 poređenjima sa popisom stanovništva, bilo da je reč o poređenjima sa registrima
22 birača. S tim što, naravno - to sam već naglasio - ja nisam ulazio nit' sam
23 mogao ući u samu vizuelnu identifikaciju jer nisam ni imao trag vizuelne
24 identifikacije, u nastavku vizuelne identifikacije pomenutih autora. Naravno,
25 ovaj deo poređenja i analize ne može biti... ne može biti kompletiran ili ne
26 može biti uspostavljena korespondencija na način o kome je gospođa tužilac
27 govorila sa nalazima forenzičara sudske... veštaka sudske medicine i tako dalje

28
29
30

1 jer to je nešto što bi bio poseban predmet analiza i poseban predmet ulaska u
2 materiju, a to bi, naravno, impliciralo onda sagledavanje jednoga u ogledalu
3 drugoga i obratno.

4 P: Hvala, gospodine Kovačeviću.

5 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, ja nemam više pitanja u dodatnom
6 ispitivanju.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospođo Tapušковиć, na Vašoj
8 suradnji.

9 Gospodine Kovačeviću, došli smo do kraja Vašeg svjedočenja. Dakako, pod
10 uvjetom da niti jedan od mojih kolega nema pitanja za Vas.

11 Hvala Vam što ste došli pred ovaj Sud kako biste Sudskom vijeću
12 objasnili ova teška pitanja i u ime svih prisutnih, želim Vam sretan put kući.

13 SVJEDOK: Časni Sude, ja se Vama zahvaljujem na prilici da izložim svoje
14 nalaze u vezi sa ovim pitanjem i stojim na raspolaganju časnom Sudu za
15 eventualno i druge neke zadatke.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

17 [Svjedok se povlači]

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Složit ćete se sa mnom da ćemo
19 dokumente ostaviti za sutra. Da?

20 GĐA TAPUŠKOVIĆ: /nečujno/ ... Časni Sude... /nečujno/ /prevod engleskog
21 transkripta: "htela bih da to ostavimo za sutra ako se s time slažete."/

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Svakako se s tim slažem.

23 Prekidamo s radom do sutra u 14.15h, kao i danas. Hvala.

24 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

25

26

27

28

29

30

1 ... Sjednica završena u 19.02h.
2 Nastavak zakazan za srijedu,
3 25.06.2008. u 14.15h.
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

utorak, 24.06.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.